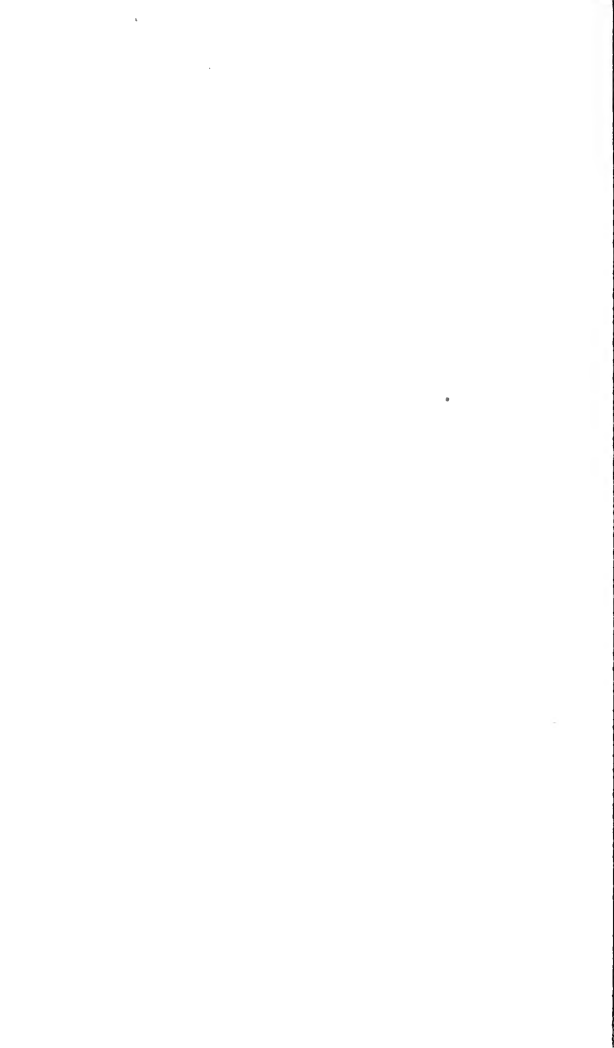

FINSK. SWENSKA.

LAPPISKA OCH. NORSK.

Campbell, L. E. 7

FINSK SPRÅKLÄRA

i

SAMMANDRAG

af

G. E. EURÉN.

Åbo, 1851.

Tryckt hos J. W. Lillja & Co.

På eget förlag.

Imprimatur: *C. A. Sanmark.*

F ö r o r d.

Den utbildning, den finska språkläran i sednare tider vunnit, kan den lägre undervisningen icke utan stor förlust undvara. Att i någon mån komma denna undervisningsgren till hjälp, har varit författarens systemål vid nedskrifvandet af denna lärobok.

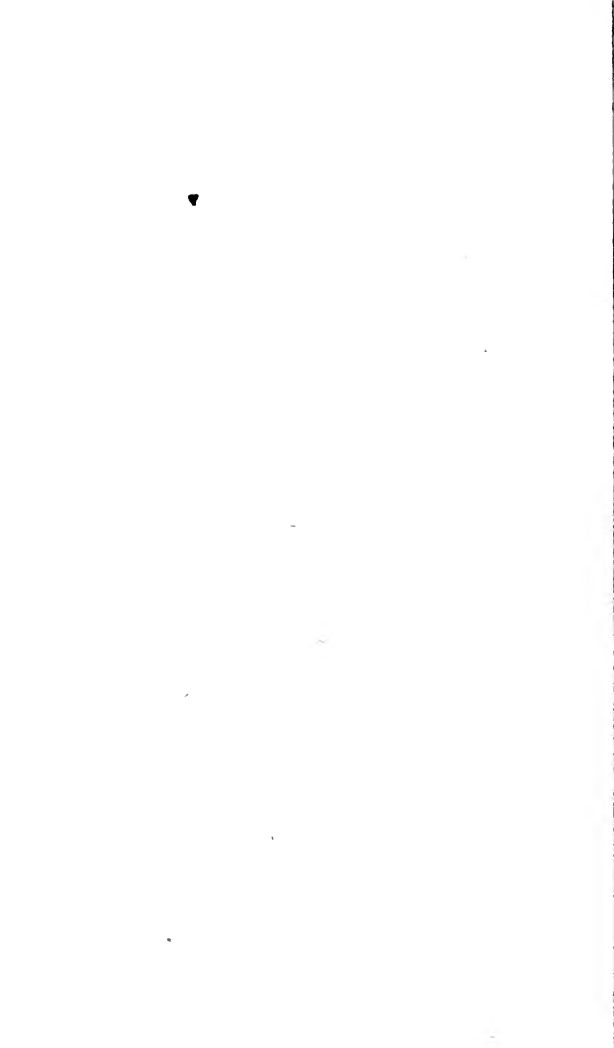
Den bok, som härmed öfverlemnas i allmänhetens händer, innehåller hufvudsakligen den finska formläran, dock med på sina behöriga ställen intagna mera viktiga bestämningar af ordhildningsläran och satsläran.

Ett ögnamärke har författaren i synnerhet bemödat sig om att fasthålla, det nemligen att göra boken så praktisk som möjligt; derföre införes läsaren vanligtvis direkt in i exemplen, utan några vidlyftiga och långväga deduktioner. Genom detta förfarande kan det visserligen hända att för den theoretiskt reflekterande läsaren mycket synes dunkelt, som i exemplen praktiskt finnes utfördt; men en sådan läsare måste författaren då hänvisa till sin utförligare finska språklära.

I händelse tid och krafter medgifva, ärnar författaren utarbета en lärobok äfven för finnar i deras modersmål.

Åbo, i December 1850.

G E E.

BOKSTÄFVERNA.

Bokstäfvernas uttal.

1. Finska språkets bokstäfver äro **21**, nemligen: *a, d, e, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, r, s, t, u, v, y, ä, ö*. Hvert och ett af dessa tecken har ett eget ljud, som alltid förblir sig likt, så att ingen sådan förvexling eger rum som t. ex. vid ljudet af *e* uti de svenska orden *egen* och *regn*, *k* uti *kosta* och *köpa*, *g* uti *gunga* och *göra* m. fl.

Anm. 1. I några, isynnerhet äldre skrifter förekomma ytterligare bokstäfverna *b, c, f, x, z*. Af dessa finnas *b* och *f* ej i inhemska finska ord; *c* har alltid samma ljud som *k*, hvilken därför nyttjas i stället; *x* och *z* äro dubbelbokstäfver och skrivas upplösta i sina enkla *ks* och *ts*.

Anm. 2. Äfven *d* och *g* äro egentligen fremmande i finskan; de förekomma därför icke i början af något finskt ord.

Anm. 3. De finska bokstäfvernas uttal afviker blott i några få fall ifrån de motsvarande svenska bokstäfvernas, nemligen: *o* uttalas alltid som i svenska ordet *folk* (*kova* hård); *e* såsom i sv. ordet *hem* (*menen* jag går); *u* midtemellan de svenska *o* och *u* (*juttu* prat); *ä* alltid bredt som i svenska ordet *hänga* (*pääs-*

tä slippa); *k* och *g* alltid hårdt som i svenska orden kall, gå (*kuningas* konung, *kylä* by). Icke heller uttalas någon konsonant dubbel, om den icke är skrifven så; t. ex. *verka* kläde, *verkka* trög; *lanka* tråd, *lonkka* höft; *kumpi* hvilkendera, *kimppu* knippe; *kulta* guld, *kiltti* snäll. Hvaremot i svenskan läsas *verka* som *verkka*, *tänka* som *tänkka*, *kämpe* som *kämppe* o. s. v.

Anm. 4. Utom förenämnde ljud har finska språket aspirationen, hvilken består i en utandning vid slutet af några ord. Så väl i slutet som inuti ord, der den förekommer, är den en lemning af en försvunnen konsonant, men inuti ordet höres den icke. I denna bok begagnas såsom aspirationstecken ('); t. ex. *sano'* säg, *tuoda'* hemta, *rene'* båt.

Bokstäfvernas indelning.

2. Bokstäfverna indelas:

a) såvida de hafva ett eget ljud eller icke, uti
Vokaler eller sjelfjudande: *a, e, i, o, u, y, ä, ö*.
Konsonanter eller medljudande: *d, g, h, j, k, l, m, n, p, r, s, t, v*.

b) efter de egenskaper, som de hafva i språket,

Vokalerna:

Hårda: *a, o, u*

Milda: *ä, ö, y*

Lätta: *e, i*

Konsonanterna:

Hårda: *k, t, p*

Milda: *g, j, d, v*

Lätta: *h, s, l, m, n, r*

c) efter organerna, af hvilka konsonanternas uttal bestämmes, uti

Strupbokstäfver: *k, g, j, h*

Tungbokstäfver: *t, d, l, n, r, s*

Läppbokstäfver: *p, v, m*

3. Alla vokaler äro i finskan korta af naturen; såsom: *seppä* smed, *valehtelia* lögnare, *istuttanevat* de torde plantera. Men då rösten vid uttalet en längre tid dröjer öfver en vokal, blir den lång och skrives alltid dubbel; såsom: *suu* mun, *luu* ben, *annetaan* man gifver, *ottaa* han tager, *vetää* han drager.

4. När tvenne olika vokaler uttalas med en enda utandning, det är, i samma stafvelse, uppkommer diftong. Diftongerna i finskan äro af tvenne slag, egentliga och oegentliga.

5. Egentliga diftonger bildas en af hvarje vokalklass, hårda, milda och lätta; de äro således till antalet tre: *uo, yö, ie*. Ut i dem är den sednare vokalen starkare och vid uttalet ljudfullare; t. ex. *suo* kärr, *yö* natt, *syön* jag äter, *tie* väg.

6. Oegentliga diftonger finnas till antalet **13** och hafva den förre vokalen starkare vid uttalet. De äro af tre slag alltsom den sednare vokalen är

a) antingen *u*: *au, ou, eu, iu*; såsom: *kaura* hafre, *koura* näfve, *peura* ren, *kiusa* förtret;

b) eller *y*: *äy, öy*; såsom: *käyn* jag går, *köyhä* fattig;

c) eller *i*: *ai, oi, ui, äi, öi, yi, ei*; såsom: *paita* skjorta, *voi* smör, *ui* han simmar, *päivä* dag, *loi* han slog, *myi* han sålde, *vei* han förde.

7. Af alla dessa diftonger förekomma endast de, som ha *i* till sednare vokal, längre fram i ordet än den första stafvelsen. Der två olika vokaler, af hvilka den sednare icke är *i*, sammanträffa längre fram i ordet, äro de alltid hörande till två stafvelser. I följande exempel kan man se, huru samma två vokaler i första stafvelsen bilda diftong, men längre fram i ordet åtskiljas: *pie-ni* liten, *pyhi-en* de heligas; *kau-ha* skopa, *tapa-us* händelse; *pou-ta* torrväder, *koko-us* samling; *neu-la* nål, *kope-us* högfärd; *liu-kas* hal, *pappi-us* presterlighet.

Bokstäfvernas egenheter och förändringar.

8. Man åtskiljer i de finska orden tvenne delar: stam, hvarmed ordet börjar, och ändelse, hvarmed det slutar. Före stammen finnes i finskan icke något tillägg; t. ex. *talo-na* såsom gård, *mene-vät* de gå. Här äro *talo* och *mene* stammar, *na* och *vät* ändelser.

9. Alla stammar i finskan slutas på vokal, kallad bindvokal, hvilken med den nästföregående konsonanten, som kallas bindkonsonant, bildar bindstafvelsen. Sålunda äro uti: *koto-na* hemma, *tule-vat* de komma, *lapsuute-hen* till barn domen, *koto*, *tule*, *lapsuute* stammar, *to*, *le*, *te* bindstafvelser, *t*, *l* bindkonsonanter, och *o*, *e* bindvokaler.

Med några få undantag äro endast bindstafvelsens bokstäfver föränderliga i stammen; nästan alla andra äro oföränderliga.

Vokalharmonin.

10. Med vokalharmoni förstås den egenhet

i finskan, att de hårda vokalerne (*a, o, u*) aldrig kunna stå tillsammans med de milda (*ä, ö, y*) uti ett osammansatt ord. De lätta (*e, i*) kunna finnas tillsammans med båda; men endast lätta vokaler i stammen fordra milda i ändelsen. Sålunda finnes i orden *talolla* med gården, *ottavat* de taga, endast hårda vokaler, men i orden *tylsällä* med den slöa, *kyntävät* de plöja endast milda. Orden *tie, mies* fordra milda ändelser: *tie-llä, miehe-nä*.

Häraf synes att orden sålunda ha två slags ändelser, med hårda och milda vokaler; med hårda vokaler, om stammen har en hård, med milda, om stammen har en mild eller blott lätta vokaler.

Äfven partiklarna hafva en sådan dubbel skapnad; t. ex. *ku-ka, mi-kä; talo-pa, pöytä-pä; tuot-han, vedät-hän*.

Dubbla vokaler i en stafvelse.

11. Diftonger och långa vokaler utgöra dubbla vokaler i en stafvelse. Då de stå i bindstafvelsen, äro de föränderliga; förändringen inträffar när en ny vokal tillkommer.

a) långa vokaler blifva korta och bilda med ett tillkommande i diftong; t. ex. *maa* jord blir (*maa-issa*) *maissa*, *pää* hufvud (*pää-issä*) *päissä*, *suu* mun (*suu-issa*) *suissa*; *saa* han får, *sai* han fick.

b) egentliga diftonger bortkasta den föregående af sina vokaler, såsom den svagare, hvarefter den sednare bildar ny diftong med ett tillkommet i; t. ex. *työ* arbete (*työ-inä*) *töinä*, *tie* (*tie-inä*) *teinä*, *vie* han för (*vie-i*) *vei* han förde.

c) oegentliga diftonger, hvilkas sednare vokal

är *i*, bortkasta detta då *i* följer; såsom: *ui* han simmar (*ui-i*) *ui* han simmade, *koi* mal (*koi-ina*) *koina*.

Af öfriga oegentliga diftonger förekommer blott *äy* i bindstafvelsen af det enda ordet *käyn* jag går. Deraf förvandlas *y* till *v* framför ny vokal; t. ex. *käy* han går (*käy-i*) *kävi* han gick, *kävelen*.

Enkla vokaler.

12. Af enkla vokaler äro *a*, *ä*, *i*, *e* uti bindstafvelsen föränderliga, och de öfriga *o*, *ö*, *u*, *y* oföränderliga.

13. *A*, *Ä*. Framför ett tillkommet *i* uti pluralis af nomina och imperfektum af verba, bortkastas från tvåstafviga ord *ä* alltid, men *a* endast då den första stafvelsens vokal är *o* eller *u* ensamt eller den första vokalen i en diftong; t. ex. *silmä* öga (*silmä-inä*) *silminä*, *vedän* jag drager (*vedä-in*) *vedin* jag drog, *päivä* dag, *päivrinä*, *heitän* jag kastar, *heitin* kastade, *korra* öra, *korvina*, *otan* tager, *otin* tog, *koira* hund, *koirina*, *soitan* spelar, *soitin* spelade. Uti alla öfriga fall förvandlas *a* till *o*; såsom: *kala* fisk (*kala-ina*) *kaloina*, *laulan* sjunger (*laulain*) *lauloin* sjöng, *peura* ren, *peuroina*, *siera* slipsten, *sieroina*. Men *suola* salt och *puola* löngha emot regeln *suoloina*, *puoloina*.

Flerstafviga ord antingen bortkasta *a*, *ä* framför *i* eller förvandla dem till *o*, *ö*; såsom: *karitsa* lam *karitsoina*, *helinä* skrammel, *helinöissä*, *isäntä* husbonde, *isäntinä*, *kuuluista* ryktbar, *kuuluisina*.

14. *I*. Då *i* är bindvokal, bortfaller det framför *i*, men kan ock förvandlas till *e*: såsom:

risti kors (*risti-inä*) *ristinä* eller *risteinä*, *kuorin* skalar (*kuori-in*) *kuorin* eller *kuorein* skalade.

15. När *i* ifrån en stafvelse föres till en annan, förbytes det till *j*; såsom: *aika* tid, *poika* son, (*ai'an*, *poi'an*) *ajan*, *pojan*, *taloj-en*, *talojen* gårdarnes.

16. *E.* Framför *i* bortfaller *e* alltid; såsom: *tuuli* bläst, *tuulena* (*tuulcina*) *tuulina*, *heronen* häst, *herosena*, *herosina*, *olen* är, *olin* var, *olisin* skulle vara.

Sammandragning.

17. Med sammandragning förstås en sådan förändring inuti ett ord, hvarigenom tvenne korta stafvelser hopdragas till en lång, dervid de sammanstötande bokstäfverna undergå vissa vexlingar. I finskan finnas tvenne klasser af ord, hvilka äro så beskaffade att deras stammar kunna sammandragas; de kallas derföre särskildt för kontrakta eller sammandragna ord. Väl ske sammandragningar äfven i andra ord än dessa; men de äro endast tillfälliga, och icke liggande i ordens stam.

18. Det förnämsta slaget af kontrakta innefattar sådana ord, hvilkas stam emellan dess båda sista stafvelser har i nomina *h*, i verba aspiration. Sammandragningen sker sålunda, att *h* och aspirationen bortlemnas och de båda stafvelserna hopdragas till en enda; såsom: *viera-han*, *viera-an*, *vieraan* fremlingens, *venehen*, *veneen* båtens, *saarna'an*, *saarnaan* jag predikar, *hala'an*, *halaan* längtar. Bindkonsonanten är i dessa *h* och aspiration; i verba någongång äfven *j*, som *halujan*.

19. Ett annat slag af kontrakta igenkännes deraf, att de båda sista stamstafvelsernas vokaler följa omedelbart på hvarandra och äro hvarannan olika, den sednare alltid *a* eller *ä*, den förra någon annan vokal, oftast *e*; sammandragningen i dessa sker sålunda, att den sednare vokalen göres lik den förra och stafvelserna hopdragas; såsom: *sileä* slät, *silee*, *pimeä* mörk, *pimee*, *korea* grann, *koree*, *rupean* begynner, *rupeen*, *kokoan* samlar, *kokoon*.

20. Af de tillfälliga sammandragningarna är den vanligast, hvarigenom *e*, efter en annan vokal än *i*, blir *i* och bildar diftong med den föregående vokalen; såsom: *talo-en*, *taloin* gårdarnes, *mylly-en*, *myllyin* qvarnarnes, *kaikke-en*, *kaikkein* allas, *kääntäen*, *kääntäin* vändande, *kääntäessä*, *kääntäissä*, *kulke-en*, *kulkein*, *kulke-essa*, *kulkeissa* under gåendet.

21. I allmänhet sammandragas tvenne lika vokaler, emellan hvilka en konsonant bortfallit, till en lång; såsom: *talo-hon*, *taloon*, *siltaa* bro.

Konsonanterna.

22. En stafvelse kan slutas antingen med vokal, och kallas då öppen, eller med konsonant, och kallas då sluten. Konsonanten kan för öfrigt vara utsatt och bestämd, eller qvarstående endast som aspiration. Sålunda äro *ket-lon*, *kor-te' pol-ta'* slutna stafvelser, men *i-sä*, *ka-la*, *nuo-ra*, *ka-pa-lo* öppna.

23. Blott en mindre del af de finska orden börjas med vokal, de flesta deremot med konsonant. Dock kan intet finskt ord börja med flera än en

konsonant, hvarföre också vid lån af fremmande ord alla begynnelsekonsonanter ända till den sista bortlemmas; såsom: *ranta*, *pele* af strand, spel.

24. Ursprungligen hafva alla finska nomina uti nominativus singularis slutats på vokal, likasom de flesta ännu göra det; men en del har bortlemnat slutvokalen och ändas numera på en konsonant. Derföre kan ett ord i finskan aldrig slutas på flera än en konsonant, hvilken är vanligast *s* eller *n*, i några *r*, *l*, ett lent *t* eller aspiration. Om således genom utelemning af slutvokalen tvenne konsonanter skulle komma i slutet af ett ord, bortlemnas den förra af dem; såsom: *varjelukse*, *varjeluks*, *varjelus* skydd, *kysymykse*, *kysymys* fråga.

25. Emedan intet ord slutas med två konsonanter, så borde icke heller någon stafvelse kunna göra det. Likväl kan ordets första stafvelse slutas med *l*, *n*, *r* och ännu påföljande *k*, *t*, *p*, eller *s* (framför *p* kan dock icke *n* stå, utan fordrar uttalet i dess ställe *m*); såsom: *kolk-ka* dyster, *tärk-ki* knapp, *tärp-pää* (fisken) nappar, *myrs-ky* storm, *simp-sukka* perla. Af tre konsonanter emellan tvenne vokaler höra derföre tvenne till den föregående och en till den sednare.

26. Om derföre, genom utelemning af en vokal, den första stafvelsen skulle komma att slutas på två andra konsonanter än de nyssnämnda, eller en stafvelse längre fram i ordet skulle komma att slutas på hvilka två konsonanter som helst, så bortkastas den föregående af dem; såsom: *lasta* af *lapsta*, *lapsi* barn, *juosta* af *juoksta*, *juoksen* löper, *kysymystä* af *kysymykstä*, *kysymyksen* frågans.

Konsonantförmildring.

27. Med konsonantförmildring förstås den egenhet i finskan, att de hårda konsonanterna *k*, *t*, *p* göras till milda. Sålunda göres *k* till *g* eller *j*; *t* till *d* eller *l*, *n*, *r*; *p* till *v* eller *m*. Äfven kunna dessa hårda konsonanter förmildras derigenom att de i vissa fall aldeles uteslutas.

28. Förmildring inträffar när de hårda konsonanterna börja en kort öppen stafvelse, hvilken icke är den första i ordet, men som genom böjningen blir sluten, eller också när de börja en kort öppen stafvelse, hvilken är den tredje eller längre bort från början, men som genom tillkomsten af ett *i* slutar på diftong; t. ex. *pata* gryta, *padan*, *kulta* guld, *kullan*, *tapa* sed, *tavan*, *lohduutta* tröstar, *lodutaisin*, *aurinko* sol, *auringon*, *auringoita*.

29. *K* förmildras efter *k* genom bortkastning, efter *n* till *g*; såsom: *kukka* blomma, *kukan*, *lanka* garn, *langan*, *tukkii*, *tukin* täpper, *rinkuu*, *ringun* gnäller. Efter *l*, *r* förmildras *k* till *j* då *i* eller *e* följer, och efter *h* äfvenledes till *j* då *e* följer, men i alla andra fall till aspiration; såsom: *sylki*, *syljin* jag spottade, *kulkee*, *kuljen* jag far, *särki* mört, *särjen*, *puhkee* utspricker, *puhjennut*, *takoo* smider, *ta'on*, *härkä*, *här'an* ox. Emellan tvenne *u* plägar man för uttalets skull insätta ett *v*; *luku*, *lu'un*, *luvun*.

30. *T* förmildras efter *t* genom uteslutning, efter *l*, *n*, *r* till *l*, *n*, *r*, efter vokal och *h* till *d*; såsom: *saitta* stör, *saitan*, *pelto* åker, *pellon*, *kääntää*, *käännän* vänder, *kumartaa*, *kumarran* bugar, *koto* hem, *kodon*, *tahto* vilja, *tahdon*, *pu-*

haltaa blåser, *puhallan*, *puhallaisin*, *rakastettu* älskad, *rakastetun*, *rakastetuista*.

31. *P* förmildras efter *p* genom bortkastning, efter *m* till *m* och i öfriga fall till *v*; såsom: *pappi* prest, *papin*, *ulappa* fält, *ulapan*, *ulapoi-ta*, *lampahan* (*lampas*) *lammias* får. *lepo* hvila, *levon*, *seipähän* (*seipäs*) *seiväs* stör.

Anm. *K* efter *s* och *t*, samt *T* och *P* efter *s* förmildras icke; såsom: *myrsky* storm, *myrskyn*, *mutka* bugt, *mutkan*, *lastu* spåna, *lastun*, *pispa* biskop, *pispan*.

Stafvelserna.

32. *Quantitet* kallas den tidslängd, som erfordras för en stafvelses uttalande. En stafvelse, som erfordrar större tidslängd för sitt uttal än en annan, kallas lång (—) i förhållande till den andra, som då kallas kort (—). I finskan äro derföre alla de stafvelser långa, i hvilka tvenne vokaler (lång vokal eller diftong) ingå; alla öfriga äro korta; såsom: *säärnämään* till att predika, *sälävä* blix, *seuräavä* den följande, *välmistämällä* genom att förfärdiga.

33. *Accent* kallas den tonhöjd, som en stafvelse får vid uttalet, i jemförelse med en annan lägre betnad. Den förra säges då ha accent, den sednare sakna densamma; såsom: *äkka* hustru.

34. *Accenten* är i finskan af tvenne slag, starkare och svagare; den förra hvilar alltid på ordens första stafvelse och kallas *tonisk* ('), den sednare på någon af de öfriga stafvelserna, utom den andra och sista, samt kallas *eufonisk* (—).

Vanligen är den eufoniska accenten på de öfriga udda stafvelserna, tredje, femte, sjunde o. s. v.; men ofta äfven på den fjerde, sjette m. m. t. ex. *ópin*, *ópetan*, *ópetämme*, *óppimättömällä*, *óppimättömyudessänsakin*; *ópettamättömällä*, *ópettamättömyudessänsakin*.

Orden.

35. Orden äro af tre slag, nomina, verba och partiklar. Nominas böjning kallas deklination, verbernas konjugation; ett slag af nomina, adjektivena, hafva utom deklination äfven en annan böjning, nemligen komparation. Partiklarna hafva egenteligen ingen böjning, utan äro oböjliga ord.

Nomen.

36. Nomen är af fyra slag: substantivum, adjektivum, räkneord och pronomen.

37. Finska språket gör ingen skilnad emellan genus (kön) hos nomina. Skall könet utmärkas, så sker det, isynnerhet för lifegande väsenden, genom skilda ord; såsom: *mies* man, *vaimo* qvinna, *härkä* ox, *lehmä* ko, *kukko* tupp, *kana* höna; eller sammansättes ordet med ett annat, som utvisar könet. Sådana utvisande ord äro, för manliga könet: *mies* (för menniskor), *koiras* (för djur); för det qvinliga könet: *vaimo* (för menniskor), *naaras* (för djur); t. ex. *miesihminen* mansperson, *vaimoihminen* qvinsperson, *koirasteeri* orrhane, *naarasteeri* orrhona.

Deklination.

38. Deklinationen i finskan sker genom tven-

ne numeri, singularis och pluralis, hvardera med femton kasus; t. ex. *maa* jord, land.

Singularis.

Pluralis.

Nominativus	<i>maa</i> land	<i>maat</i> länderna
Infinitivus	<i>maata</i> land	<i>maita</i> länder
Genitivus	<i>maaz</i> landets	{ <i>maitten</i> } { <i>maiden</i> } ländernas
Inessivus	<i>maassa</i> uti landet	<i>maissa</i> uti länderna
Elativus	<i>maasta</i> utur landet	<i>maista</i> utur länderna
Illativus	<i>maahan</i> in till landet	<i>maihiin</i> in till länderna
Adessivus	<i>maalla</i> vid, på landet	<i>mailla</i> vid, på länderna
Ablativus	<i>maalta</i> af landet	<i>mailta</i> af länderna
Allativus	<i>maalle</i> åt, till landet	<i>maille</i> åt, till länderna
Abessivus	<i>maatta</i> utan land	<i>maitta</i> utan länder
Prolativus	<i>maatse</i> längsmed landet	<i>maitse</i> längsmed länder
Translativus	<i>maaksi</i> till land	<i>maiksi</i> till länder
Essivus	<i>maana</i> såsom land	<i>maina</i> såsom länder
Komitativus	<i>maane</i> jemte land	<i>maina</i> jemte länder
Instruktivus	<i>maaz</i> medelst land	<i>main</i> medelst länder

39. Af detta exempel synes

- att Nominativus singularis icke har någon ändelse;
- att Genitivus pluralis har tvenne ändelser, och
- att, utom Nominativus och Genitivus, hela pluralis har samma ändelser som singularis, endast med tillägg af ett *i* framför singularis ändelsen.

40. Kasusändelserna äro derföre

	Singularis	Pluralis
Nom.	—	-t
Inf.	-ta	-ita
Gen.	-n	-iten, -ten

Iness.	-ssa	-issa
Elat.	-sta	-ista
Illat.	-h-n	-ihin
Adess.	-lla	-illa
Abl.	-lta	-ilta
Allat.	-lle	-ille
Abess.	-tta	-itta
Prolat.	-tse	-itse
Transl.	-ksi	-iksi
Essiv.	-na	-ina
Komit.	-ne	-ine
Instr.	-n	-in

41. Af dessa kasusändelser förändras några understundom. Dessa äro ändelserna för infinitivus singularis och pluralis, hvilka bortlemna *t*, genitivus pluralis, som äfven bortlemnar *t* eller förvandlar det till *tt* eller *d* (såsom i *maa* och andra enstafviga ord) samt illativus singularis, hvars ändelse emellan *h-n* får den vokalen, som närmast kommer framför *h* d. v. s. bindvokalen; t. ex. *maa-han*.

42. I allmänhet bör ännu märkas, att man till deklination af ett ord bör känna dess stam, hvartill sedan kasusändelserna läggas. Stammen fås af genitivus singularis sålunda, att dess ändelse *-n* bortlemnas; sålunda af genitiverna *talon*, *silmän*, *paimenen* stammarna *talo*, *silmä*, *paimene*. Men om bindkonsonanten är någon af de hårda *k*, *t*, *p*, så är den enligt **27** förmildrad i genitivus, hvilket synes af nominativus; i sådana ord måste den hårda konsonanten återkomma i stammen; t. ex. Nom. *kukko*, *isäntä*, *vanhempä*, genit. *kukon*, *isännän*,

vanhemman, stam. *kukko*, *isäntä*, *vanhempa*. Sedan stammen sålunda blifvit funnen, har man att noga gifva akt uppå om stammen fordrar hårda eller milda vokaler i ändelsen samt om stammen genom ändelsen blir sluten eller öppen, hvaraf beror om konsonantförmildring skall ske eller icke; t. ex. stam. *kukko*, *isäntä*, *vanhempa*, adess. *kukolla*, *isännällä*, *vanhemmalla*, ess. *kukkona*, *isäntänuä*, *vanhempana*.

43. För större tydlighet kunna nomina indelas i sex klasser, enligt bindstafvelsens beskaffenhet:

1:o de, som hafva diftong eller lång vokal i bindstafvelsen; såsom: *maa*, *työ*, *maanantai*.

2:o de, som till bindvokal hafva oföränderlig vokal (*o*, *ö*, *u*, *y*); t. ex. *kukko*, *tyttö*, *olento*, *suku*, *mylly*.

3:o de, hvilkas bindvokal är *a*, *ä*, *pata*, *silmä*.

4:o de, hvilkas bindvokal är *i*; *pilli*, *sonni*.

5:o de, hvilkas bindvokal är *e*; *kolme*, *lumi* (st. *lume*).

6:o de, hvilkas stam kan sammandragas (kontraktas); *vieras*, *keihäs*, *vene'* (st. *vieraha*, *keihähä*, *venehe*).

I.

44. Den första klassen har alltid i infinitivus *t*, genitivus pluralis *tt* eller *d* och i illativus kvarstår *h*. Framför pluralis *i* förändras den långa vokalen eller diftongen såsom uti 11 är sagdt. Utom *maa* (se ofvan) kunna följande exempel för öfning deklineras: *kuu* måne, *pyy* hjerpe, *puu* träd, *suo* kärr, *vyö* bälte, *yö* natt, *tie* väg, *täi* lus, pl. *häät* bröllopp, *sunnuntai*, *perjantai*, *lauvantai*, *hel-*
luntai.

II.

45. Emedan hithörande ords bindvokaler äro oföränderliga, behöfver man endast fästa sig vid de afvikande kasusändelserna. Uti infinitivus bortlemnas *i* i alla tvåstafviga och i singularis af de flerstafviga, som ha *t* till bindkonsonant; för öfrigt kunna flerstafviga äfven behålla *t*. Uti genit. pl. bortlemnas *t* alltid, och i illat. sing. kan *h* bortlemnas och sammandragning verkställas, t. ex. *kukko tupp*.

	Singularis		Pluralis
Nom.	kukko tupp	kukot	tupparne
Inf.	kukkoa tupp	kukkoja	tuppar
Gen.	kukon tuppens	{kukkojen} {kukkoin}	tupparnes
Iness.	kukossa i tuppen	kukoissa	i tupparne
Elat.	kukosta ur tuppen	kukoista	ur tupparne
Illat.	{kukkohon} {kukkoon}	in till tuppen	kukkoihin in till tupparne
Adess.	kukolla hos, vid tuppen	kukoilla	hos tupparne
Ablat.	kukolta af tuppen	kukoilta	af tupparne
Allat.	kukolle åt tuppen	kukoille	åt tupparne
Abess.	kukotta utan tupp	kukoitta	utan tuppar
Prolat.	kukotse längsmed tuppen	kukoitse	längsmed tuppar
Transl.	kukoksi till tupp	kukoiksi	till tuppar
Ess.	kukkona såsom tupp	kukkoina	såsom tuppar
Komit.	kukkone jemte tupp	kukkoine	jemte tuppar
Instr.	kukon medelst tupp	kukoin	medelst tuppar

Ytterligare exempel: *lukku* lås, *itku* gråt, *suku* släkt, *paasto* fasta, *itu* grodd, *lepo* hvila, *syöty* äten, *kirkko* kyrka, *myrkky* förgift, *kuusisto* granskog, *sovinto* försoning, *perintö* arf.

III.

46. Uti hithörande ord undergår bindvokalen *a*, *ä* de förändringar, som i **13** blifvit förkla-

rade. Uti infinitivus, genitivus pluralis och illativus förhålla sin dessa ord såsom de af näst föregående klass. t. ex. *tupa* stuga

	Singularis		Pluralis
Nom.	tupa stuga	tuvat	stugorna
Inf.	tupaa stuga	tupia	stugor
Genit.	tuvan stugans	{tupien} {tupain}	stugornas
Iness.	tuvassa i stugan	tuvisa i	stugorna
Elat.	tuvasta ur stugan	tuvisa	utur stugorna
Illat.	{tupahan} {tupaan} in till stugan	{tupihin} {tupiin}	in till stugorna
Adess.	tuvalla hos stugan	tuvilla	vid stugorna
Ablat.	tuvalta af stugan	tuvilla	af stugorna
Allat.	tuvalle till, åt stugan	tuville	till stugorne
Abess.	tuvatta utan stuga	tuvilla	utan stugor
Prolat.	tuvatse längsmed stugan	tuville	längsmed stugorne
Transl.	tuvaksi till stuga	tuville	till stugor
Essiv.	tupana såsom stuga	tupina	såsom stugor
Komit.	tupane jemte stuga	tupine	jemte stugorna
Instr.	tuvan medelst stuga	tuvin	medelst stugor

Exempel: *korva* öra, *terva* tjära, *kylmä* kall, *paha* ond, *koura* näfve, *sukka* strumpa, *kenkä* sko, *sulka* fjäder, *jalka* fot, *rampa* lam, *leipä* bröd, *aitta* bod, *valta* välde, *terävä* hvass, *harakka* skata, *silakka* ströming. Alla adjektiva, som utmärka brist och lyktas på *-ton*, *-tön*, höra äfven hit, deras stam lyktas på *-ttoma*, *-ttömä*, såsom: *osaton* utan del *osattoman*, *mitätön* oduglig *mitättömän*, inf. *osatonta*, *mitätöntä*. Likaså höra alla komparativer och superlativer till denna klass; *kovempi*, *kovin* (st. *kovempa*, *kovimpa*) gen. *kovemman*, *kovinman*, inf. *kovempaa* l. *kovempata*, *kovimpaa* l. *kovimpata* l. *kovinta*.

IV.

47. Uti hithörande ord förhålles med bindvokalen *i* såsom i **14** är sagdt. Inf. gen. pl. och illat. är såsom i båda föregående klasser, t. ex. *risti* kors

	Singularis	Pluralis
Nom.	<i>risti</i> kors	<i>ristit</i>
Inf.	<i>ristiä</i> kors	<i>ristiä</i> l. <i>ristejä</i>
Genit.	<i>ristin</i> korsets	{ <i>ristien</i> <i>ristein</i> }
Iness.	<i>ristissä</i> i kors	<i>ristissä</i> l. <i>risteissä</i>
Elat.	<i>rististä</i> ur kors	<i>rististä</i> l. <i>risteistä</i>
Illat.	{ <i>ristihin</i> <i>ristiin</i> } in till kors	{ <i>ristihin</i> <i>risteihin</i> }
	o. s. v.	o. s. v.

Exempel: *sonni* tjur, *tölly*, *mökki* stuga, *kyffe*, *raiti* lakan, *oppi* lära, *sirppi* skära, *meteli* buller, *tuomari* domare.

V.

48. Bindvokalen *e* bortfaller enligt **16** alltid framför pluralis *i*. Den bortfaller äfven i inf. sing. och gen. pl. framför *t* uti flerstaviga ord alltid, men blott uti de tvåstaviga, som före *e* hafva sådana konsonanter, som kunna stå framför ändelsens *t*. I sådana tvåstaviga åter, hvilka före *e* hafva konsonanter, som icke kunna stå framför *t*, bibehålles *e*, men *t* faller bort från ändelsen. Sådana konsonanter, som icke kunna stå före *t*, äro *k*, *p*, *v* eller två konsonanter, af hvilka den sista icke är *s* eller *t*; t. ex. *reki*, gen. *re'en* (st. *reke*) inf. *rekeä*, *kivi* (st. *kive*) *kiveä*, *lovi* (st. *love*) *lovea*, *tuppi* (st. *tuppe*) *tuppea*. Såsom ex. *kansi* lock (st. *kante*)

Singularis		Pluralis	
Nom.	kansi lock	kannet	locken
Inf.	kantta lock	kansi	lock
Genit.	kannen lockets	{kansien} {kantten}	lockens
Iness.	kannessä i locket	kansissa	i locken
Elat.	kannesta ur locket	kansista	utur locken
Illat.	{kantehen} {kanteen} in till locket	{kansihin} {kansiin}	in till locken
Adess.	kannella vid, på locket	kansilla	vid, på locken
Ablat.	kannelta af locket	kansilta	af locken
Allat.	kannelle till locket	kansille	åt locken
Abess.	kannetta utan lock	kansitta	utan lock
Prolat.	kannetse långsmed locket	kansitse	långsmed lock
Transl.	kanneksi till lock	kansiksi	till lock
Essiv.	kantena såsom lock	kansina	såsom lock
Komit.	kantene jemte lock	kansine	jemte locken
Instr.	kannen medelst lock	kansin	medelst locken

Anm. Nominativus sing. slutar med *i* i stället för *e* uti alla tvåstafviga utom *itse* sjelf och *kolme* tre, och om *t* föregår, blir det *s* såväl i nom. sing. som framför plur. *i*. Alla flerstafviga bortkasta *e* uti nom. sing. och förändra sedan de föregående kons. enligt 24 och 26 såsom *kysymyksen*, *kysymykse*, *kysymyks*, *kysymys*; *sisaren*, *sisare*, *sisar*; *paimenen*, *paimene*, *paimen*.

Exempel: *korpi* ödemark, *mäki* backe, *vaski* koppar, *lohi* lax, *tuohi* näfver, *suvi* sommar, *talvi* vinter, *uusi* ny, *käsi* hand, *orsi* vagel, *virsi* psalm, *laidun* betesmark, *siemen* frö, *tytär* dotter, *hevon* häst, *leivonen* lärka, *pahuus* ondska, *lisäys* tillägg.

VI.

49. Hit höra alla kontrakta, hvilkas sam-

mandragning är beskrifven i 17, 18 och 19. För öfrigt bör om dem märkas att de bortkasta bindvokalen framför pl. *i*, bibehålla *t* i inf. och genit. plur. men kunna ock förvandla det i gen. plur. till *tt*. Uti illat. hafva de ändelsen *-sen* i sing., *-isin* i plur. Till ex. *vieras* fremling, st. *vieraha*.

	Singularis	Pluralis
Nom.	<i>vieras</i>	<i>vierahat, -raat</i>
Inf.	<i>vierasta</i>	<i>vierahita, -raitta</i>
Gen.	<i>vierahan, -raan</i>	{ <i>vierahitten, -raitten</i> <i>vierasten</i> }
Iness.	<i>vierahassa, -raassa</i>	<i>vierahissa, -raissa</i>
Elat.	<i>vierahasta, -raasta</i>	<i>vierahista, -raista</i>
Illat.	<i>vierahasen, -raasen</i>	<i>vierahisin, -raisin</i>
Adess.	<i>vierahalla, -raalla</i>	<i>vierahilla, -railla</i>
Ablat.	<i>vierahalta, -raalta</i>	<i>vierahilta, -railta</i>
Allat.	<i>vierahalle, -raalle</i>	<i>vierahille, -raille</i>
Abess.	<i>vierahatta, -raatta</i>	<i>vierahitta, -raitta</i>
Prolat.	<i>vierahatse, -raatse</i>	<i>vierahitse, -raitse</i>
Transl.	<i>vierahaksi, -raaksi</i>	<i>vierahiksi, -raiksi</i>
Essiv.	<i>vierahana, -raana</i>	<i>vierahina, -raina</i>
Komit.	<i>vierahane, -raane</i>	<i>vierahine, -raine</i>
Instr.	<i>vierahan, -raan</i>	<i>vierahin, -rain</i>

Exempel: *eväs* vägkost, *sairas* sjuk, *terve'* frisk, *huone'* hus, *sormikas* handske, *laupias* barmhertig, *rakas* kär, *syönyt* (st. *syönehe*) gen. *syönehen, -neen*. Det andra slaget af sammandragna hör till tredje klassens ord; såsom: *sokea* blind.

Bruket af kasus.

50. Nominativus, infinitivus och genitivus tjena

till att uttrycka subjekt och objekt. Nominativus i singularis och pluralis är bestämdt subjekt, infinitivus singularis och pluralis deremot obestämdt; t. ex. *ihminen elää* menniskan lefver, *ihmiset elävät* menniskorna lefva, *ihmisiä elää* menniskor lefva; *ruoka tuotiin* maten hemtades, *ruokaa tuotiin* mat hemtades. Nominativus singularis och pluralis samt genitivus singularis äro bestämdt objekt, infinitivus singularis och pluralis deremot obestämdt; t. ex. *anna minulle kirves* gif mig yxan, *anna kirvestä* gif yxa; *jätti kirveet kotiin* lemnade yxorna hem, *jätti kirkeitä kotiin* lemnade yxor hem, *jätti kirveen* lemnade yxan. Nominativus singularis begagnas såsom objekt endast efter verbernas första och andra personer i optativus och imperativus. Objektet står alltid i infinitivus då verbet är förnekadt; *älä anna kirvestä* gif icke yxan; *ei jättänyt kirkeitä* lemnade icke yxorna.

För öfrigt nyttjas nominativus vid tilltal; såsom: *kuule isä* hör fader! samt i pluralis på frågan *huru länge, huru långt, huru många gången*; såsom: *karhu lepää talvet* björnen hvilat vintrarne; *kulkee pitkät matkat* reser långa vägar; *useammat erät* flera gånger. I singularis svarar genitivus på dessa frågor; såsom: *lepää talven, kulkee pitkän matkan, ensimäisen kerran*. Men är verbet nekadt, sättes på dessa frågor infinitivus; såsom: *ei lepää talvea, ei kulje pitkää matkaa, ensimmäistä kertaa*.

Genitivus nyttjas för öfrigt till betecknande af en tillhörighet; *talon isäntä* gårdens husbonde, *köyhän rukous* den fattiges bön. Dertill hör ock namn på liflösa föremål, vid hvilka deras eget substantivum står; *Turun kaupunki* Åbo stad, *Wenäjän valtakunta* riket Ryssland, *Maanselän vuori* berget Maanselkä, *Kotkan kiri* Kotka sten. Hit hör

ännu bruket af genitivus vid adjektiva, som lyktas på *-inen*; *nyrkin kokoinen* stor som en knytnäve, *karhun nahkainen* af björns skinn.

Utom såsom subjekt och objekt begagnas infinitivus till att beteckna det, hvaraf något är del; *kappa maltaita* en kappe malt, *tynnyri suoloja* en tunna salt, *paljo ihmisiä* mycket människor, *syli puita* en famn ved. Dessutom nyttjas inf. vid komparativa när *än* bortlemnas; *koiraa vikkelämpi* qvickare än en hund, samt vid utrop; *voi sitä miestä* o den mannen, *ai sydäntäni* ai mitt hjerta!

51. Inessivus, Elativus och Illativus utmärka alla det inre af något, Inessivus varande, hvila uti, Elativus rörelse utur och Illativus rörelse in i det inre; t. ex. *olen huoneessa* jag är i rummet, *tulen huoneesta* kommer utur rummet, *menen huoneesen* går in i rummet.

Dessa kasus begagnas vidare om tiden, väderleken o. s. v. *kerran vuodessa* en gång om året, *siitä vuodesta asti* ända ifrån det året, *siihen vuoteen asti* ända till det året; om befattning, sysselsättning med något; *mies on heinässä, kalassa* mannen är på höskörd, fiske, *tulee heinästä, kalasta* kommer ifrån höskörd, fiske, *mence heinään, kalaan* begifver sig på höskörd, fiske; om det, hvarvid något är fästadt, löses ifrån; *kirves on seinässä* yxan är (slagen in) i väggen, *ottaa kirveen seinästä* tager yxan ur väggen, *lyö kirveen seinään* slår yxan i väggen.

Elativus nyttjas för öfrigt om ämnet, hvaraf något göres, orsak, till följe hvaraf något sker; *Jumala loi maailman tyhjästä* Gud skapade verlden af intet, *siitä syystä* af den orsak; om det, hvarom något säges, hvarifrån afrådes, förbjudes, hvaribland något utmärkes, hvartill priset angifves;

puhuu pahaä veljestä talar ondt om brordren, *kieltää pahasta* förbjuder från ondt, *vanhin veljeksistä* äldst bland bröder, *sai riksin tynnyristä* fick en riksdaler för tunnan.

Illativus begagnas vidare om det, hvartill något är passligt, dugligt, hvartill något användes, hvartill någon inledes, tillrådes, priset, hvartill något aflåtes; *kelpaa palvelukseen* duger till tjenst, *pani palkan turhiin* använde lönen till onyttigheter, *yllytti pahuuteen* uppäggade till ondt, *myi kolmeen ruplaan* sålde till tre rubel.

52. Adessivus, Ablativus och Allativus utmärka alla det yttre af något, Adessivus hvila, Ablativus rörelse ifrån och Allativus rörelse till det yttre; *istuu kalliolla*, *laattialla* sitter på berget, golfvet, *nousee laattialta* stiger upp från golfvet, *laskee laattialle* sätter ned på golfvet.

Adessivus begagnas vidare om obestämd tid; *päivällä* om dagen, *illalla* om aftonen, *suvella*, *kesällä* om sommaren; om det, hos, vid hvilket något är; *kirves on seinällä* yxan är vid väggen, *Matti palvelee Terasella* Matts tjénar hos Ter-
vanen, *isännällä on palkollisia* husbonden har tjénare; om medel, hvarmed något uträttas; *löi kirveellä* slog med yxan; om priset: *myi kolmella ruplalla* sålde för tre rubel.

Ablativus begagnas ytterligare om tidsmomenter; *päivä päiväältä* dag från dag; på frågan *i anseende till*, för skull; *hyvä tavoilta* god till sederna; *ei nukkunut murheelta* somnade icke för sorg; om lifegande väsenden, för hvilka man bevarar, nekar något; *varjeli viholliselta* skyddade för fienden; om det som med de yttre sinnena erfares; *maistuu hyvältä* smakar godt, *haisee pahalta* luktar illa; om priset för delar af något parti; *sai*

kymmenen ruplaa tynnyriltä erhöhl tio rubel för tunnan (af flera tunnor).

Allativus begagnas vidare då något hänföres till något; *armollinen syntisille* nådig mot syndare, *raskus heroselle* tung för hästen.

53. Abessivus utmärker brist, saknad af något; såsom: *tehdä rahatta* göra utan pengar (för intet), *olla palkatta* vara utan lön, *elä vai-vatta valita* klaga icke utan nöd.

54. Prolativus nyttjas för att uttrycka en utsträckning längsmed, längsefter något; t. ex. *lairoilla kuljetaan meritse*, *rattailla maitse* med skepp far man längsmed hafvet, med kärror längsefter land (till hafs, till lands); *meni sirutse* l. *sirutte* gick längsefter sidan (förbi); *rannatse* längsmed stranden, *rannoitse* längsmed stränderna.

55. Translativus utmärker en förvandling till något; t. ex. *muutti pellon niituksi* förvandlade åkern till äng; *luulee mylläriksi* anser för mjölnare; *tulivat viisaammaksi* blefvo visare. Dessutom begagnas translativus till svar på frågorna till hvilken tid, till hvilket ändamål; såsom: *lainasi kolmeksi päiväksi* lånade till tre dagar, *lähti kotiin jouluksi* for hem till julen. Ordningstalen i translativus betyda för det första, andra, tredje o. s. v. *ensimmäiseksi*, *toiseksi*, *kolmanneksi* 1:o, 2:o, 3:o m. m.

56. Essivus utmärker ett blott varande, ett tillstånd, men nyttjas äfven till betecknande af en begränsad tid; såsom: *on tuomarina* är domare, *istuu suorana* sitter rak, *näin hänen elävänä*, *kuolleenä*, *väsyneenä* jag såg honom lefvande,

död, trött; *huomenna mennään niitulle* i morgon går man på ängen, *jouluna on lapsilla ilo* om julen hafva barnen glädje, *menneenä ruonna* förlidet är.

57. Komitativus utmärker sällskap med något; *mies vaimone ja lapsine* mannen med hustru och barn.

58. Instruktivus betecknar medlet, hvarmed något göres; såsom: *paljain jaloin* med bara fötter, *evän kuuden kulkerä* med sex fenor farande, *miehen toimitettava* som skall förrättas af en man, *miehin toimitettava* som skall uträttas af männer. Emedan instr. sing. är lika med genitivus, bör tvetydighet undvikas genom bruk af Adessivus (se ofvan). Af adjektiva begagnas instruktivus pluralis såsom adverbium; såsom: *tekee hyvin, pahoin, pahemmin, pahimmin* gör väl, illa, värre, värst; *käy harvoin, harvemmin, harvimmin* går sällan, mera sällan, ganska sällan.

Komparation.

59. Af positivens stam bildas komparativus genom tillägg af ändelsen *-mpi*, men komparativens stam lyktas på *-mpa*, *-mpä*, som vid deklination måste iakttagas. För öfrigt ske härvid inga andra förändringar än att tvåstafviga ord förbyta *a*, *ä* till *e* framför komparativändelsen; såsom: *kova* hård, *kovempi* hårdare.

60. Af positivens stam bildas vidare superlativus genom tillägg af ändelsen *-in*, men stammen, som behöfves vid deklination af superlativen, lyktas på *-impa*, *-impä*. Framför detta *i*

uti superlativändelsen bortfaller positivens bindvokal *a, ä, i, e*; såsom: *kova, kovin* hårdast.

Singularis

	Positivus	Komparativus	Superlativus
Nom.	kova	kovempi	kovin
Inf.	kovaa	kovempaa	kovimpaa l. kovinta
Gen.	kovan	kovemman	kovimman
Iness.	kovassa	kovemmassa	kovimmassa
Elat.	kovasta	kovemmasta	kovimmasta
Illat.	{kovahan kovaan	kovempahan kovempaan	kovimpahan kovimpaan

o. s. v.

Pluralis

Nom.	kovat	kovemmat	kovimmat
Inf.	kovia	kovempia	kovimpia
Genit.	{kovien kovain	kovempien kovempain	kovimpien kovimpain
Adess.	kovilla	kovemmilla	kovimmilla
Abl.	kovilta	kovemmilta	kovimmilta
Allat.	koville	kovemmille	kovimmille

o. s. v.

61. På samma sätt bildas

<i>huono</i> dålig		<i>honempi</i>	<i>huonoin</i>
<i>tyly</i> tvär		<i>tylympi</i>	<i>tylyin</i>
<i>väkevä</i> stark		<i>väkevämpi</i>	<i>väkevin</i>
<i>suuri</i> (st. <i>suure</i>)		<i>suurempi</i>	<i>suurin</i>
<i>luonnollinen</i> naturlig		<i>luonnollisempi</i>	<i>luonnollisin</i>
<i>rakas</i> kär		<i>rakkahampi</i>	<i>rakkahin</i>
(st. <i>rakkaha</i>)	sdr.	<i>rakkaampi</i>	<i>rakkain</i>
<i>pitkä</i> lång		<i>pitempi</i>	<i>pisin</i>
<i>enä</i>		<i>enempi</i>	<i>enin</i>
<i>para</i> (obrukl.)		<i>parempi</i>	{ <i>parain</i> <i>paras</i>

Anm. Positivus af *enä* förekommer blott i sammansättning (såsom *enäpuoli* större hälft), inf. *enää*, illat. *enään*; i dess ställe nyttjas *paljo* mycken i hela positivus. Positivus till *parempi* bättre, *parain*, *paras* bäst, är obruklig; i stället begagnas *hyvä* god. *Moni* mången, saknar komparativus och superlativus, som tagas af *usea*, *useampi*, *usein*.

Härledda Nomina.

62. Nomina kunna härledas af andra nomina och af verba. Af dem, som komma ifrån nomina, äro de förnämsta med sina ändelser följande:

a) *-nen* utmärkande litenhet (diminutiva); *kalanen* liten fisk, *kirjanen* liten bok, af *kala*, *kirja*.

b) *-kka*, *-kkä*, med samma betydelse; såsom: *silmukka* ögla, *haarukka* gaffel, *sopukka* litet hörn, af *silmä* öga, *haara* gren, *soppi* hörn.

c) *-kainen*, *-käinen* med smekande betydelse; t. ex. *lapsukainen*, *kaunukainen*, *nuorukainen*, af *lapsi* barn, *kaunis* skön, *nuori* ung.

d) *-inen* för adjektiva, som utmärka ämnet, hvar af något är, göres o. s. v. t. ex. *kultainen* af guld, *puinen* af träd, *rautainen* af jern, af *kulta* guld, *puu* träd, *rauta* jern.

e) *-nen* för sons- och *-tar*, *-tär* för dottersnamn (patronymika); såsom: *Penttinen* Bengtsson, *Penttitär* Bengtsdotter, *Karhunen*, *Toironen*, *Pelhonen*, *Karhutar*, *Toivotar*, *Pelhotar*. Äfven för titlar; såsom: *ruhtinatar* furstinna.

f) *-kko*, *-kkö* om rum, ställe; såsom: *erakko*

afläggset ställe, *kuusikko* granbevuxet ställe, *rapakko* smutsigt, träckigt ställe, af *eri* skild, *kuusi* gran, *rapa* smuts.

g) *-sto*, *-stö* betydande samling (kollektiva); såsom: *rahasto* penningesamling, bank, *laivasto* flotta, *kuusisto* granskog, *kirjasto* bibliotek, af *raha*, *laiva* skepp, *kuusi* gran, *kirja*.

h) *-la*, *-lä* utmärkande hem, gård; såsom: *Paarola*, *Heikkilä*, *Herrala*, *Tuonela*, *puppila* prestgård, *seppälä* smedsgård, af *pappi*, *seppä*.

i) *-lainen*, *-läinen* betecknande folkslag; såsom: *Ruotsalainen* svensk, *Wenäläinen* Rysse, *Hämäläinen* Tavastlänning, *Karjalainen* Karelare, *Saksalainen* Tysk; äfvenså: *sukulainen* släktning, *heimolainen* anförvandt, af *suku*, *heimo*.

k) *-mainen*, *-mäinen* betecknande likhet; såsom: *susimainen* vargaktig, *karhumainen* björnaktig, *sikamainen* svinaktig, af *susi*, *karhu*, *sika*. Äfven af adjektiva: *hyvämäinen* något god, *pahamainen* något elak, af *hyvä*, *paha*.

l) *-llinen*, som utmärker egande; *rahallinen* förmögen (som eger pengar), *isällinen* faderlig, *maallinen* jordisk, *taivaallinen* himmelsk, *tavallinen* vanlig, af *raha*, *isä*, *maa*, *taivas* (st. *tai-raha*, sdr. *taivaa*), *tapa*.

m) *-ton*, *-tön*, utmärkande brist; såsom: *isätön* faderlös, *riaton* felfri, *työtön* arbetslös, af *isä*, *vika*, *työ*.

n) *-ra*, *-rä* betecknande fullhet, rikedom; såsom: *lihava* köttfull, fet, *vererä* blodfull, *räkerä* kraftfull, *kaulava* tjockhalsad, af *liha* kött, *veri* (st. *vere*) blod, *räki* (st. *räke*) styrka, *kaula* hals.

o) *-us*, *-ys* betecknande egenskap, som i sven-

skan lyktar på *-het*; t. ex. *keh nous* uselhet, af *kehno* usel. Framför *-us*, *-ys*, sammansmälta *a*, *ä*, *e* till *u*, *y* och kontrakta bortkasta hela bindstafvelsen; t. ex. *kouus* hårdhet, *hyryys* godhet (för *koraus*, *hyräys*) af *kora*, *hyrä*, *luonnollisuus* naturlighet, af *luonnollinen* (*-sen*) naturlig; *viisaus* vishet, *koreus*, *sileys* släthet, af *viisas* (*viisaha*) vis, *korea* grann, *sileä* slät.

63. De förnämsta ifrån verba kommande nomina äro med sina ändelser följande:

a) *-ma*, *-mä* utmärkande det gjorda, skedda, och *-minen* görandet, skeendet; såsom: *tekemä* verk, *sanoma* sägen (det gjorda, sagda), *tekeminen* görning, *sanominen* sägning af *tekee* gör, *sanoo* säger.

b) *-us*, *-ys* benämning på handlingen; såsom: *palvelus* tjenst, *tunnustus* bekännelse, *vastaus* svar, *kohtaus* möte, af *palvelen* tjänar, *tunnustan* bekänner, *vastaan* svarar, *kohtuan* möter.

c) *-os*, *-ös*, *-o*, *-ö*, *-u*, *-y* som föregående; såsom: *laitos* lagning, *näytös* visning, *teko* göromål, *näkö* syn, *lasku* fall, *syöksy* brådstörtning, af *laitan*, lagar, *näytän* visar, *tekee*, *näkee*, *laskee*, *syöksee*.

d) *-nti*, *-nto*, *-ntö*, *-e'* ungefär som föregående; såsom: *syönti*, *juonti* ätning, drickning, *laulanto*, *sovinto* sång, förlikning, *piste'* styng, punkt, *este'* hinder, af *syö*, *juo*, *laulan*, *sovin*, *pistän* sticker, *estän* hindrar.

e) *-ia*, *-iä*, *-ja*, *-jä* utmärka den som gör, lider; såsom: *tekiä* görare, *näkiä* siare, *laulaja* sångare, *kaivaja* gräfvare, af *tekee*, *näkee*, *laulaa*, *kaivau*.

f) *-uri*, *-yri* lika med föregående, men vanligen

i föraktlig mening; såsom: *noituri* trollare, *petturi* bedragare, *nylkyri* flåare, *kulkuri* kringstrykare, af *noitii* trollar, *pettää* bedrager, *nylkee* flår, *kulkee* går. Äfven betecknar denna ändelse verktyg; såsom: *viskuri* kastskofvel, *hakkuri* hacktråg, af *viskaa* kastar, *hakkua* hugger.

g) *-in* utmärker verktyg; såsom: *pohdin* dryfta, *arain* nyckel, *juoksutin* löpe, af *pohdan* dryftar, *avaan* öppnar, *juoksutan* har att löpa.

h) *-na*, *-nä* betecknar varande, tillstånd; såsom: *kohina*, *kolina*, *kiljuna*, *helinä*, af *kohisee*, *kolisee*, *kiljuu*, *helisee*.

Räkneord.

64. De enkla räkneorden äro i finskan **13**, nemligen:

<i>Kardinaltal:</i>	<i>Ordningstal:</i>
1. yksi	ensimäinen
2. kaksi	toinen
3. kolme	kolmas
4. neljä	neljäs
5. viisi	viides
6. kuusi	kuudes
7. seitsemän	seitsemäs
8. kahdeksan	kahdeksas
9. yhdeksän	yhdeksäs
10. kymmenen	kymmenes
100. sata	sadas
1000. tuhannen l.-hat	tuhannes
1,000,000. miljona	miljonas

Anm. 1. Utom *ensimäinen* och *toinen* kunna ordningstalen härledas ifrån kardinaltalen sålunda, att till de sistnämndas stam *s* tillägges, hvarjemte af *kolme* *e* förbytes till *a*; sålunda

af *viisi*, *kuusi* (st. *viite*, *kuute*) *viides*, *kuudes*, af *seitsemän* (st. *seitsemä*) *seitsemäs*, af *tuhannen* (st. *tuhante*) *tuhannes*.

Anm. 2. Dessa deklineras som vanliga nomina, d. v. s. genom tillägg af kasusändelserna till stammen; såsom:

	Singularis	Singularis
Nom.	viisi	viides
Inf.	viittä	viidettä
Genit.	viiden	viidennen
Iness.	viidessä	viidennessä
Elat.	viidestä	viidennestä
Illat.	{viitehen viiteen	{viidentehen viidenteen
	O. S. V.	O. S. V.

Anm. 3. Uti ordningstalen lyktas stammen alltid på *-nte*; sålunda är stammen till *neljäs*, *kymmenes*, *tuhannes*, *neljänte*, *kymmenente*, *tuhannente*; till dessa läggas kasusändelserna, då man får t. ex. adess. *neljännellä*, *kymmennellä*, *tuhannennellä*, essiv. *neljäntenä*, *kymmenentenä*, *tuhannentena* o. s. v.

65. Af dessa enkla räkneord bildas alla andra genom sammansättning, utom att *ensimäinen* och *toinen* icke brukas i sammansättning, utan i deras ställe *yhdes*, *kahdes* (gen. *yhdennen*, *kahdennen* st. *yhdente*, *kahdente*).

Kardinaltal:	Ordningstal:
11. yksitoista	yhdestoista
12. kaksitoista	kahdestoista
13. kolmetoista	kolmastoista
14. neljätoista	neljästoista

15. viisitoista	viidestoista	
16. kuusitoista	kuudestoista	
17. seitsemäntoista	seitsemästoista	
18. kahdeksantoista	kahdeksastoista	
19. yhdeksäntoista	yhdeksästoista	
20. kaksikymmentä	kahdeskymmenes	
21. yksikolmatta	yhdeskolmatta	
22. kaksikolmatta	kahdeskolmatta	
29. yhdeksänskolmatta	yhdeksänskolmatta	
30. kolmekymmentä	kolmaskymmenes	
35. viisineljättä	viidesneljättä	
40. neljäkymmentä	neljäskymmenes	
46. kuusiviidettä	kuudesviidettä	
90. yhdeksänskymmentä	yhdeksäskymmenes	
91. yksikymmenettä	yhdeskymmenettä	
101. satayksi	satayhdes	
109. satayhdeksän	satayhdeksäs	
121. satayksikolmatta	satayhdeskolmatta	
200. kaksisataa	kahdessadas	
1001. tuhannenyksi	tuhatyhdes	
l. tuhatyksi		
2000. kaksituhatta	kahdestuhannes	
5000. viisituhatta	viidestuhannes	
6547. { kuusituhatta viisi sataa seitsemän vii- dettä	{ kuudestuhannes viides- sadas seitsemäs viidet- tä.	
O. S. V.	O. S. V.	

66. Såsom häraf synes, bildas de jemna tio-, hundra- och tusentalen hos kardinalia sålunda att det större talet alltid är i infinitivus; *kuusi kymmentä, neljäsataa*. Af dem samt af motsvarande ordningstal böjas hvardera; *kuuden kymmenen, neljällä sadalla, kahdennelle kymmenennelle*.

67. De tal, som ligga emellan de jemna

tiotalen (10—19, 21—29 o. s. v.) ända till hundra, heta fullständigt *yksi toista kymmentä, viisi kolmatta kymmentä* o. s. v. samt betyda ordagrant på svenska en af andra tiotalet, fem af tredje tiotalet o. s. v., ehuru *kymmentä* sällan utsättes. Af dessa deklineras blott det mindre eller enhetstalet; såsom: *yhdelle toista, yhdennelle toista* åt elfva, åt den elfte. Uti de tal, der ett hundra, ett tusen m. m. är det största ingående, deklineras det sednare; såsom: *satayhdelles, satayhdennele* åt 101, åt den 101:sta.

68. Bland öfriga räkneord märkes:

a) *yksinäinen* enkel, *kaksinainen* dubbel, *kolminainen* trefaldig, *nelinäinen* fyrfaldig m. m. *moninainen* mångfaldig; äfvenså *yhdenkertainen* l. *yksinkertainen*, *kahden-* eller *kaksinkertainen*.

b) härledda adverbia på *-sti*; *kahdesti* två gånger, *kolmasti* l. *kolmesti*, *neljästi* m. m. *ensisti, toisesti, kolmannesti* o. s. v. för första, andra, tredje gången. Likaså härledda räkneord på *-ttain, -ttäin*; *yksittäin, kaksittäin, kolmittain, sadottain* m. m. en, två, tre, hundra i sender.

c) bråk betecknas såsom: $\frac{1}{2}$ *puoli*, $\frac{1}{3}$ *kolmannes*, $\frac{1}{4}$ *neljännes*, $\frac{1}{5}$ *viidennes*, $\frac{1}{10}$ *kymmenes*, $\frac{1}{11}$ *yksitoistanes*, $\frac{1}{21}$ *yksikolmattanes*, (*-ksen*), $\frac{3}{5}$ *kolme viidennestä*, $\frac{3}{4}$ *kolme neljänneestä*; eller enligt svenskan: $\frac{1}{3}$ kolmas osa, $\frac{2}{3}$ kaksi kolmatta osa, $\frac{1}{11}$ yhdestoista osa, $\frac{9}{21}$ yhdeksän yhdeskolmatta osaa.

Pronomen.

69. Pronomina äro i finskan af tvenne slag: *sjelfständiga* (pronomina separata), hvilka bilda

egna fullständiga ord; såsom: *minä* jag, *joka* hvilken; samt *anhangspronomena*, hvilka icke bilda egna ord, utan efterhängas andra såsom ändelser; dessa kallas *suffixer* (pronomena suffixa); t. ex. *isäni* min fader, *isänne* eder fader. De själfständiga pronomena äro af följande slag.

70. Personalpronomena: *minä* jag, *sinä* du, *hän* han, hon, hvilkas genitiver utvisa deras deklinationsstammar *minu-*, *sinu-*, *häne-* för singularis. Pluralis nom. *me* vi, *te* ni, *he* de äro stammar för pluralis; såsom:

	Singularis			Pluralis		
Nom.	<i>minä</i>	<i>sinä</i>	<i>hän</i>	<i>me</i>	<i>te</i>	<i>he</i>
Inf.	<i>minua</i>	<i>sinua</i>	<i>häntä</i>	<i>meitä</i>	<i>teitä</i>	<i>heitä</i>
Gen.	<i>minun</i>	<i>sinun</i>	<i>hänen</i>	<i>meidän</i>	<i>teidän</i>	<i>heidän</i>
Iness.	<i>minussa</i>	<i>sinussa</i>	<i>hänessä</i>	<i>meissä</i>	<i>teissä</i>	<i>heissä</i>
Elat.	<i>minusta</i>	<i>sinusta</i>	<i>hänestä</i>	<i>meistä</i>	<i>teistä</i>	<i>heistä</i>
Illat.	{ <i>minuhun sinuhun hänehen</i> <i>minuun sinuun häneen</i> }			{ <i>meihin teihin heihin</i> }		
	o. s. v.			o. s. v.		

Anm. Prolativus och komitativus förekomma af pronomena ytterst sällan.

71. Demonstrativa: *tämä* den, det här, *tuo* den, det der, *se* den, det; pluralis *nämät*, *nuot*, *ne*. Deklinationen sker som följer:

	Singularis			Pluralis		
Nom.	<i>tämä</i>	<i>tuo</i>	<i>se</i>	<i>nämät</i>	<i>nuot</i>	<i>ne</i>
Inf.	<i>tätä</i>	<i>tuota</i>	<i>sitä</i>	<i>näitä</i>	<i>noita</i>	<i>niitä</i>
Gen.	<i>tämän</i>	<i>tuon</i>	<i>sen</i>	{ <i>näitten noitten niitten</i> <i>näiden noiden niiden</i> }		

Iness.	tässä	tuessa	siinä	näissä	noissa	niissä
Elat.	tästä	tuosta	siitä	näistä	noista	niistä
Illat.	tähän	tuohon	siihen	näihin	noihin	niihin
Adess.	tällä	tuolla	sillä	näillä	noilla	niillä
Ablat.	tältä	tuolta	siltä	näiltä	noilta	niiltä
Allat.	tälle	tuolle	sille	näille	noille	niille
Abess.	tättä	tuotta	sittä	näittä	noitta	niittä
Transl.	täksi	tuoksi	siksi	näiksi	noiksi	niiksi
Essiv.	tänä	tuona	sinä	näinä	noina	niinä
Instr.	tämän	tuon	sen	näin	noin	niin

72. Relativa: *joka* hvilken, hvilket, som, *jompi* hvilkendera, hvilketdera. Till *joka* är stammen *jo* och *ka* en efterhängd partikel i alla de kasus, som eljest vore enstafviga; *jompi* deklineras som komparativerna; t. ex.

Singularis			Pluralis	
Nom.	joka	jompi	jotka	jommat
Inf.	jota	jompaa	joita	jompia
Gen.	jonka	jomman	{joitten	jompien
			{joiden	jompain
o. s. v.			o. s. v.	

73. Interrogativa: *kuka* hvilken? *mikä* hvilken, hvilket, hvad? *ken* hvilken? och *kumpi* hvilkendera? Äfven i *kuka* och *mikä* är *ka*, *kä* partikel, som fogas till alla eljest enstafviga kasus; *kumpi* deklineras såsom ett komparativ (se föregående *jompi*); *ken* deklineras tvåfaldigt med stammen *ke* och med *kene* (adess. *kenellä* o. s. v.); t. ex.

Singularis				Pluralis		
Nom.	kuka	mikä	ken	kutka	mitkä	ketkä
Inf.	kuta	mitä	ketä	kuita	mitä	keitä

Gen.	kunka	minkä	kenen	{	kuiden	miden	keiden
				}	kuitten	mitten	keitten
Iness.	kussa	missä	kessä		kuissa	missä	keissä
Elat.	kusta	mistä	kestä		kuista	mistä	keistä
Illat.	kuhun	mihin	kehen		kuihin	mihin	keihin
Adess.	kulla	millä	kellä		kuilla	millä	keillä
Abl.	kulta	miltä	keltä		kuilta	miltä	keiltä
Allat.	kulle	mille	kelle		kuille	mille	keille
Abess.	kutta	mittä	kettä		kuitta	mittä	keittä
'Transl.	kuksi	miksi	keksi		kuiksi	miksi	keiksi
Essiv.	kuna	minä	kenä		kuina	minä	keinä
Instr.	kun	min	obr.		kuin	min	obr.

74. Reflexinum: *itse* sjelf, som utom nominativus singularis brukas blott med efterhängd suffix. Pluralis förekommer sällan; för öfrigt är deklinationen regelbunden; såsom: inf. *itseä*, gen. *itsen*, iness. *itsessä*; *itsestä*, *itsellä*, *itsenä* o. s. v.

75. Indefinita (obestämda):

a) *joku* någon, sammansatt af *jo* och *ku*, hvilka båda deklineras; såsom: inf. *jotakuta*, gen. *jonkun*, iness. *jossakussa*, elat. *jostakusta* o. s. v.

b) *jompikumpi* hvilkendera som helst, sammansatt af *jompi* och *kumpi*, hvilka äfvenledes båda deklineras; såsom: inf. *jompaakumpaa*, gen. *jomman-kumman*, adess. *jommallakummalla* o. s. v.

c) *jokin*, dock någon, *kukin*, *mikin* enhvar, hafva partikeln *kin* fogad till de enkla *jo*, *ku*, *mi*, som deklineras aldeles såsom pron. relativum och interrogativum.

d) *jokainen* hvarje, böjes som vanliga nomina på

-nen, gen. -sen; inf. *jokaista*, gen. *jokaisen* o. s. v. Såsom en förkortning deraf kan man anse

e) *joka* hvarje, som är oböjligt.

f) *moniahtu* l. *monias* någon; inf. *moniaa*, gen. *moniaan* o. s. v.

g) *muutama* någon, inf. sing. *muutamaa*, pl. *muutamia*, gen. sing. *muutaman*, pl. *muutamien* l. *muutamain*, iness. *muutamassa*, *muutamissa* o. s. v.

h) *muuan* någon, inf. *muuatta*, gen. *muuamen*, iness. *muuamessa* o. s. v.

i) *eräs* någon; inf. *erästä*, *eräitä*, gen. *erään*, *erästen*, iness. *eräässä*, *eräissä*, illat. *erääsen*, *eräisin* o. s. v.

k) *molemmat* båda (pl.); gen. *molempien*, *molempain*, iness. *molemmissa* o. s. v.

l) *sama* densamme; inf. *samaa*, gen. *saman*, adess. *samalla* o. s. v.

m) *muu* annan; inf. *muuta*, *muita*, gen. *muun*, *muiden* l. *muitten*, illat. *muuhun*, *muihin* o. s. v.

n) *kaikki* all; inf. *kaikkea*, *kaikkia*, gen. *kaiken*, *kaikkien* l. *kaikkein*, illat. *kaikkehen*, *kaikkihin* o. s. v.

76. Genom sammansättningar bildas ytterligare:

a) med *-moinen*, *-möinen* och demonstrativa, relativa, interrogativa; såsom: *tämmöinen* sådan, *tuommoinen*, *semmoinen*, *jommoinen*, *kummoinen*, *mimmoinen*.

b) med *-lainen* och samma pronomina; såsom: *tällainen*, *tuollainen*, *sellainen*, *jollainen*, *kul-lainen*, *millainen*.

c) *meikäläinen*, *teikäläinen*, *heikäläinen* hörande till vårt, edert, deras, land, hemort, förbund; *muukalainen* hörande till fremmande land, fremling; *täkäläinen* den här, *tuokalainen* den der (närmare och fjernare).

Suffixerna.

77. Suffixerna eller anhangspronomen svara mot andra språks pronomen possessiva.

De äro för de tre personerna:

Sing.	<i>-ni</i>	<i>-si</i>	{ <i>-nsa</i> , <i>-nsä</i> hans, hennes,
	min, mitt, mina	din, ditt, dina	
Plur.	<i>-mme</i>	<i>-nne</i>	{ dess, deras, sin, sitt, sina.
	vår, vårt, våra	eder, edert, edra	

T. ex. *taloni* min gård, *talosi* din gård, *talonsa* hans, hennes, dess, deras gård, *talomme* vår gård, *talonne* eder gård.

Anm. 1. Tredje persons suffix är också *h-n* med den vokal emellan dessa bokstäfver, som komma att stå närmast förut; såsom: inf. *taloansa* l. *taloahan*, som kan sammandragas, *taloaan*, adess. *talollansa* l. *talollahan*, *talollaan*.

Anm. 2. Andra persons i singularis suffix bortlemnar, isynnerhet i dagligt tal, *i*; såsom: *talos* din gård, för *talosi*.

78. Vid dessa suffixers fogande till orden bör iakttagas:

a) att till nominativus singularis begagnas alltid ordets stam, som är den ursprungliga nominativen; såsom: *heronen*, *vieras*, *palvelus* (st. *herose*, *vieraha*, *palvelukse*) *heroseni*, *vierahani* sdr.

vieraani, palveluksen min häst, mitt fremmande, min tjänst.

b) att ändelsen i translativus alltid före suffix är *-kse; taloksi, talokseni*.

c) att i alla öfriga kasus, om de slutas på konsonant, denna konsonant bortfaller, innan suffixen tillägges; såsom: *talot, taloni* mina gårdar, *taloin, taloimme* våra gårdars, *taloihin, taloihinne* till edra gårdar.

d) att suffixen icke verkar konsonantförmildring om den också skulle göra en stafvelse slutet; såsom: *patamme* vår gryta, *patanne* edra grytor.

Anm. Till följe häraf blir nominativus, genitivus och instruktivus singularis samt nominativus pluralis lika, om de få suffix; *taloni* min gård, *gårds*, med min gård, mina gårdar.

Såsom exempel på suffixernas bruk må ordet *tapa* sed tjena.

Singularis

I Person

Nom.	<i>tapani, tapamme</i> min, vår sed
Inf.	<i>tapaani, tapaamme</i> min, vår sed
Gen.	<i>tapani, tapamme</i> min, vår seds
Iness.	<i>tavassani, tavassamme</i> i min, vår sed
Elat.	<i>tavastani, tavastamme</i> af min, vår sed
Illat.	<i>tapaani, tapaamme</i> till min, vår sed
Adess.	<i>tavallani, tavallamme</i> vid min, vår sed
Abl.	<i>tavaltani, tavaltamme</i> af min, vår sed
Allat.	<i>tavalleni, tavallamme</i> åt min, vår sed
Abess.	<i>tavattani, tavattamme</i> utan min, vår sed

III Person

<i>tapansa</i> hans m. m. sed
<i>tapaansa</i> hans sed
<i>tapansa</i> hans seds
<i>tavassansa, tavassaan</i> i hans sed
<i>tavastansa, tavastaan</i> af hans sed
<i>tapaansa, tapahaan</i> till hans sed
<i>tavallansa, tavallaan</i> med hans sed
<i>tavaltansa, tavaltaan</i> i anseende till hans sed
<i>tavallensa, tavalleen</i> till hans sed
<i>tavattansa, tavattaan</i> utan hans sed

Transl.	tavakseni, tavaksemme	tavaksensa, tavakseen
	till min, vår sed	till hans sed
Essiv.	tapanani, tapanamme	tapanansa, tapanaan
	såsom min, vår sed	såsom hans sed
Komit.	tapaneni, tapanemme	tapanensa, tapaneen
	jemte min, vår sed	jemte hans sed
Instr.	tapani, tapamme	tapansa
	med min, vår sed	med hans sed

Pluralis

Nom.	tapani, tapamme	tapansa
	mina, våra seder	hans seder
Inf.	tapojani, tapojamme	tapojansa, tapojaan
	mina, våra seder	hans seder
Gen.	{tapojeni, tapojemme	tapojensa, tapojeen
	{tapaini, tapaimme	tapainsa
	mina, våra seders	hans seders
Iness.	tavoissani, tavoissamme	tavoissansa, tavoissaan
	i mina, våra seder	i hans seder
Elat.	tavoistani, tavoistamme	tavoistansa, tavoistaan
	ur mina, våra seder	af hans seder
Illat.	tapoihini, tapoihimme	tapoihinsa
	till mina, våra seder	till hans seder
Adess.	tavoillani, tavoillamme	tavoillansa, tavoillaan
	med mina, våra seder	med mina seder
Ablat.	tavoiltani, tavoiltamme	tavoiltansa, tavoiltaan
	i anseende till mina, våra seder	i anseende till hans seder
Allat.	tavoilleni, tavoillemme	tavoillensa, tavoilleen
	till mina, våra seder	till hans seder
Abess.	tavoittani, tavoittamme	tavoittansa, tavoiltaan
	utan mina, våra seder	utan hans seder
Transl.	tavoikseni, tavoiksemme	tavoiksensa, tavoikseen
	till mina, våra seder	till hans seder
Essiv.	tapoinani, tapoinamme	tapoinansa, tapoinaan
	såsom mina, våra seder	såsom hans seder
Komit.	tapoineni, tapoinemme	tapoinensa, tapoineen
	jemte mina, våra seder	jemte hans seder
Instr.	tapoini, tapoimme	tapoinsa
	medelst mina, våra seder	medelst hans seder

Om man i stället för *-ni* och *-mme* uti ofvanstående ord insätter *-si* eller *-s* och *-nne*, så har man exempel på andra personens suffixer.

Verbum.

79. Det finska verbet är till betydelsen af tre slag:

a) transitivt, då verbets verkan går öfver på nå-

got föremål utom subjektet; såsom: *myy hevosen* säljer hästen, *ostaa leipää* köper bröd.

b) intransitivt, då verbets verkan icke öfvergår på något föremål; såsom: *istuu* sitter, *nukkuu* sover.

c) reflexivt, då verbets verkan återfaller på subjektet; såsom: *muuttain* jag förändrar mig, *laski* han satte sig ned.

80. Verbernas böjning kallas konjugation. Uti finskan är konjugationen trefaldig:

a) den allmänna, som innefattar alla transitiva och intransitiva verba, då icke nekningsord kommer till.

b) den reflexiva, som innefattar alla verba reflexiva.

c) den negativa, hvilken innefattar alla verba, då nekningsordet tillkommer, eller nekningsordets konjugation i förbindelse med alla verba.

81. Hvarje verbum i finskan har både aktivum och passivum. Båda hafva 7 modus, nemligen:

a) Indikativus, som säger att någonting sker eller skedde (handlingen är verklig); såsom: *sanon* jag säger, *sanoin* sade, *sanotaan* säges, *sanottiin* sades.

b) Koncessivus, som säger att någonting tör, kan ske (handlingen är medgifven); såsom: *sano-*
nen jag tör säga, *sanottaneen* tör sägas.

c) Konditionalis, som säger att något kunde ske (handlingen är möjlig); såsom: *sanoisin* (jos taitaisin) jag skulle säga (om jag kunde); *sano-*
taisiin det skulle sägas.

- d) Optativus, som uttrycker önskan; t. ex. *sanokoon* må han säga, *sanottakoon* måtte det sägas.
- e) Imperativus, som uttrycker befallning; såsom: *sano'* säg du, *sanottakaan* det skall sägas.
- f) Substantivus, som blott i 'allmänhet utsäger verbets betydelse; såsom: *sanoa* att säga, *sanottua* att sägas, *sanoessa* under sägandet.
- g) Adjektivus, hvaruti verbets betydelse är som ett adjektivum, sägande hurudant något är; t. ex. *sanova* sägande, *sanottava* det som säges, *sanottu* sagd.

82. Endast de fem första modi kunna konjugeras; substantivus kan endast deklineras och adjektivus både deklineras och kompareras.

83. Tiden är trefalldig: den förflutna, närvarande och tillkommande. Det finska verbet uttrycker den närvarande och tillkommande (oförflutna) tiden på samma sätt; såsom: *sanon* jag säger och skall säga, *sanonen* jag tör säga (nu eller framdeles). För den förflutna tiden finnes endast uti indikativus och adjektivus eget uttryck; såsom: *sanoin* jag sade, *sanonut* den som sagt. Alla öfriga tempora måste uttryckas genom sammansättning af adjektivus och hjälpverberna *olen* jag är, *lien* jag tör. Man får sålunda i finskan följande tempora:

- a) Praesens, som tillika är futurum, som säger att något nu eller framdeles sker, och förekommer af alla modi; såsom: *sanoisin* jag skulle säga, *sanottaneen* det tör sägas, *sanokoon* må han säga, *sanova* sägande (nu eller framdeles).
- b) Imperfektum, som säger att något skedde

och förekommer blott af indikativus; såsom: *sanoin* jag sade, *sanottiin* sades.

c) Perfektum, som säger att något har skett nu eller framdeles och förekommer af alla modi; såsom: *olen sanonut* jag har sagt, *on sanottu* det har blifvit sagdt, *lien sanonut*, *sanottu* tör ha sagt, blifvit sagd, *olisin sanonut*, *sanottu* jag skulle sagt, blifvit sagd, *sanonut*, *sanottu* den som sagt, blifvit sagd (nu eller i framtiden).

d) Plusquamperfektum, som säger att något hade skett och förekommer blott af indikativus; såsom: *olin sanonut* jag hade sagt, *oli sanottu* det hade blifvit sagdt.

Man ser här af att perfektum bildas af hjälpverbets presens i alla modi och verbets adjektivus af förfluten tid (adjectivus secundus) samt att plusquamperfektum bildas af hjälpverbets imperfektum och samma adjektivus secundus.

84. Konjugationen i finskan går vidare genom tvenne numeri, singularis och pluralis, hvardera med tre personer. Passivum har dock blott en person, uttryckande dermed det obestämda subjektet (man, det); såsom: *sanotaan* man säger, det säges. Optativus och imperativus kunna ha den första person singularis hvarken i Aktivum eller Passivum.

85. Substantivus och adjektivus kallas nominalmodi, emedan de hafva endast nominas böjningssätt, substantivus deklination, adjektivus derjemte komparation. Af substantivus förekomma fem olika former, af adjektivus blott tvenne. Dessa äro af *sanon*.

Substantivus.

Aktivum		Passivum	
I.		I.	
Inf.	<i>sunoa'</i> att säga	<i>sanottaa'</i> att sägas	
Transl.	<i>sanoaksi</i> för att säga	<i>sanottaaksi</i> för att sägas	
II.		II.	
Iness.	<i>sanoessa</i> uti att säga	<i>sanottaessa</i> uti att sägas	
Instr.	<i>sanoen</i> genom att säga	<i>sanottaen</i> genom att sägas	
III.		III.	
Nom.	(<i>sanoma</i> sägen)	(<i>sanottama</i>)	
Genit.	<i>sanoman</i> säga	<i>sanottaman</i> sägas	
Iness.	<i>sanomassa</i> i att säga	<i>sanottamassa</i> i	
Elat.	<i>sanomasta</i> ifrån att säga	<i>sanottamasta</i> ifrån	
Illat.	<i>sanomahan</i> } till att säga	<i>sanottamahan</i> } till	} att sägas
	<i>sanomaan</i> }	<i>sanottamaan</i> }	
	<i>sanoon</i>	<i>sanottaan</i>	
Adess.	<i>sanomalla</i> medelst att säga	<i>sanottamalla</i> medelst	
Ablat.	<i>sanomalta</i> af att säga	<i>sanottamalta</i> af	
Abess.	<i>sanomatta</i> utan att säga	<i>sanottamatta</i> utan	
IV.		IV.	
Nom.	<i>sanominen</i> att säga	<i>sanottaminen</i> { att sägas	
Inf.	<i>sanomista</i> att säga	<i>sanottamista</i> }	
V.		V.	
Iness.	<i>sanomaisissa</i> } uti, ifrån,	<i>sanottamaisissa</i> uti	} afsigt,
Elat.	<i>sanomaisista</i> } vid, af	<i>sanottamaisista</i> ifrån	
Adess.	<i>sanomaisilla</i> } afsigt, tanka	<i>sanottamaisilla</i> vid	
Ablat.	<i>sanomaisilta</i> } att säga	<i>sanottamaisilta</i> af	

Adjektivus.

Aktivum		Passivum	
I.	<i>sanova</i> sägande	<i>sanottava</i> den som säges	
II.	<i>sanonut</i> den som sagt	<i>sanottu</i> som blifvit sagt	

Vid dessa har man att märka:

a) att de antaga suffixer som vanliga nomina, med aldeles samma egenheter vid dessas tillfogande (enligt 77 och 78); t. ex. *sunoakseni* för att jag (så må) säga, *sanoessansa* uti det han sade. *sanomaisillani* då jag var i begrepp att säga. *sanomallaan* medelst att han säger.

b) att sammandragning här sker aldeles som i nomina (enligt 20 och 21); såsom: *sanoessa*, *sanoissa*; *sanottaessa*, *sanottaissa*; *sanomahan*, *sanoamaan*. Dessutom förekommer af substantivus tertius illativus äfven sålunda att hela stafvelsen *ma* bortlemnas; *sanothon*, *sanoon*; dock kan detta icke ske af enstafviga verba.

c) att adjektivus kan kompareras som vanliga adjektiva; *tukeva* (af *tukea* stödja) stark, *tukerampi*, *tukerin*; *oppinut* lärd, *oppineempi*, *oppinein*. Adjektivus II uti aktivum hör till kontrakta; *oppinut* (st. *oppinehe*) inf. *oppineeta* l. *oppinutta*, illat. *oppineesen*, *oppineisin*.

Emedan substantivus III. IV. V bildas och deklineras aldeles såsom vanliga nomina på *-ma*, *-minen*, *-mainen*, behöfva de icke vid konjugationen vidare upptagas.

1. Allmänna Konjugation.

86. För konjugationen behöfver man liksom för deklinationen känna ordets stam, till hvilken sedan ändelserna läggas. Stammen till verbet fås af första person præsens indikativus sålunda, att dess ändelse *-n* bortlemnas och de hårda konsonanterna återställas, om de blifvit förmildrade. (Denna härledning af stammen är lika med den i nomina, uti hvilka genitivens ändelse jemväl är *-n*). För att veta, huruvida konsonantförmildring skett, bör man känna infinitivus af subst. 1, som också kallas *verbets allmänna infinitivus*. Här framställas några exempel:

Præs. Ind.	Infinitivus	stam
syön	syödä'	syö
kysyn	kysyä'	kysy

leivon	leipoa'	leipo
heitän	heittää'	heittä
puhallan	puhaltaa'	puhalta
kumarran	kumartaa'	kumarta
käännän	kääntää'	kääntä
kuljen	kulkea'	kulke
lu'en	lukea'	luke
tulen	tulla'	tule
juoksen	juosta'	juokse
vähenen	väheta'	vähene
kapenen	kaveta'	kapene
kaitsen	kaita'	kaitse

Verba kontrakta igenkännas särskildt deraf att ändelsen *-n* föregås af två vokaler, som icke höra till första stafvelsen. Se förut 18 och 19; t. ex.

Præs. Ind.	Infinitivus	stam
vastaan	vastata'	vasta'a
lupaan	luvata'	lupa'a
makaan	maata'	maka'a
rupean	ruveta	rupea
sdr. rupeen	ruveta	rupe'e

Orden *näen* och *teen* afvika från alla andra; de heta i inf. *nähdä*, *tehdä*, stam *näke*, *teke*, hvaraf *k* blir *h* framför *k*, *l*, *d*, *n*; *nähnyt*, *nähty*, *tehnyt*, *tehty*.

87. Likasom förut nomina kunna verba äfven delas i sex klasser enligt bindstafvelsens beskaffenhet, nemligen:

1:o de, hvilkas bindvokal är diftong eller lång vokal, hvartill alla enstafviga verba höra; såsom: *saan* jag får, *syön* äter, *tarinoin* berättar.

2:o de, som ha oföränderlig bindvokal (*a*, *o*, *u*, *y*), såsom: *sanon*, *kysyn* frågar, *nukun* sofver.

3:o de, hvilkas bindvokal är *a*, *ä*; *kasvan* växer, *käännän* vänder.

4:o de, hvilkas bindvokal är *i*; *sovin* passar, *rein* rifver.

5:o de, hvilkas bindvokal är *e*; *lu'en* läser, *menen* går.

6:o verba kontrakta; *saarnaan* predikar, *kokoan* samlar.

I.

§§. Den långa vokalen och diftongen uti hithörande ord undergår förändring framför *i* uti imperfektum och konditionalis enligt 11. Till ex. *saan* jag får, stam *saa*.

*Aktivum**Indikativus**Præsens*

Sing.	<i>saan</i>	jag	får
	<i>saat</i>	du	får
	<i>saa</i>	han	får
Plur.	<i>saamme</i>	vi	få
	<i>saatte</i>	i	fån
	<i>saavat</i>	de	få

Imperfektum

<i>sain</i>	jag	fick
<i>sait</i>	du	fick
<i>sai</i>	han	fick
<i>saimme</i>	vi	finger
<i>saitte</i>	i	finger
<i>saivat</i>	de	finger

Koncessivus

Sing.	<i>saanen</i>	jag	} tör, torde få
	<i>saanet</i>	du	
	<i>saanee</i>	han	
Plur.	<i>saanemme</i>	vi	}
	<i>saanette</i>	i	
	<i>saanevat</i>	de	

Konditionalis

<i>saisin</i>	jag	skulle	få
<i>saisit</i>	du	—	—
<i>saisi</i>	han	—	—
<i>saisimme</i>	vi	—	—
<i>saisitte</i>	i	—	—
<i>saisivat</i>	de	—	—

Optativus

Sing.	—	—	—
	<i>saa'os</i>	må	du få
	<i>saakoon</i>	må	han få
Plur.	<i>saakoomme</i>	må	vi få
	<i>saakootte</i>	må	i få
	<i>saakoot</i>	må	de få

Imperativus

—	—	—
<i>saa'</i>	få	du
<i>saakaan</i>	få	han
<i>saakaamme</i>	få	vi
<i>saakaatte</i>	få	i
<i>saakaat</i>	få	de

Substantivus

- I. Inf. *saada'* att få
 Transl. *saadaksi* för att få
 II. Iness. *saadessa* under fåen-
 det
 saaden genom att få

Adjektivus

- I. *saava* fående
 II. *saanut* den som fått.

Passivum

- Indikat. pr. *saadaan* man får
 — imp. *saatiin* man fick
 Koncessivus *saataneen* man tör få
 Konditionalis *saataisiin* man skulle få
 Optativus *saatakoon* man må få
 Imperativus *saatakaan* man skall få
 Substantivus I. inf. *saataa* att fås
 transl. *saataaksi* för att fås
 II. iness. *saataessa* under att fås
 instr. *saataen* genom att fås
 Adjektivus I. *saatava* den som fås, skall fås
 II. *saatu* fången.

Exempel: *jään* lemnar mig, *myyn*, *myön* säljer, *suon* unnar, *syön* äter, *tuon* hemtar, *juon* dricker, *vien* för, *puin* tröskar, *uin* simmar, *voin* förmår, *nain* gifter mig, *soin* ljuder, *käyn* går; *tarinoin* berättar, *hedelmöin* blommor, *haravoin* räfsar. Alla dylika flerstaviga lyktas vanligare på *-tsen*; *tarinoitsen*, *haravoitsen* och höra då till femte klassen.

89. Om man närmare betraktar förestående verbet *saan*, så finner man att ändelserna äro i vissa tempora och modi lika. Så har man för de fyra första modi följande personaländelser:

Sing. 1:a person - <i>n</i>	Pluralis 1:a person - <i>mme</i>
2:a person - <i>t</i>	2:a person - <i>tte</i>
3:e person —	3:e person - <i>vat</i> , <i>vät</i>

Tredje person singularis har i imperfektum och konditionalis ingen ändelse; uti præsens ind. utgör ändelsen vokalens förlängning, om den icke förut redan är lång, uti koncessivus vokalförlängning; såsom: *tulee*, *sanoo*, *sanonee*.

Uti Optativus och imperativus äro ändelserna för personerna följande:

Singularis 1:a person —	Pluralis 1:a person - <i>h -mme</i>
2:a person —	2:a person - <i>h -tte</i>
3:e person - <i>h -n</i>	3:e person - <i>h -t</i>

Första person sing. finnes icke; andra person har i optativus *s*, i imperativus ingen ändelse; de öfriga personerna få efter *h* samma vokal, som går före *h*, hvarefter de kunna sammandragas på vanligt sätt; t. ex. *sanoko-hon*, *sanokoon*, *sanoko-hot*, *sanokoot*, *sanokahat*, *sanokaat*.

90. Men ännu finnes gemensamma kännetecken för de olika modi och tempora; sålunda befinnas uti *saan* emellan stammen och personaländelsen följande:

Ind. præs. —	Konditionalis - <i>isi</i>
— imperf. - <i>i</i>	Optativus - <i>ko</i>
Koncessivus - <i>ne</i>	Imperativus - <i>ka</i>

Ind. præsens har ingen sådan ändelse, icke heller 2 pers. singularis af imperativus, som således saknar både personal- och modusändelse.

91. Passivum igenkännes alltid genom en lång slutändelse, som uppkommer genom sammandragning; ty personaländelsen i hela passivum är -*h -n*, med den vokal emellan dessa bokstäfver som närmast kommer före *h*; sålunda: *saadahan*, *sadaan*, *saatihin*, *saatiin*, *saatanehen*, *saataneen*.

Närmast före denna personaländelse går modusändelsen, som är lika med den motsvarande i aktivum, således i imperf. *-i*, konc. *-ne*, kond. *-isi*, opt. *-ko*, imp. *-ka*. Men adjektivus II har *u*, *y*, *churu* i aktivum *nut*, *nyt*.

Men det egenteliga kännemärket för passivum är framför denna modusändelse; detta kännetecken är *-ta*, *-tä*, hvaraf *t* hos *saan* och andra enstaviga ord förmildras i præs. ind., men bibehålles i öfriga modi och tempora; *a*, *ä* deremot bortfalla framför *i* uti imperfektum. Således består passivum först af stammen (*saa*, *syö*), sedan passivändelsen *ta*, *tä* (*saata*, *syötä*), dernäst modusändelsen (*saatane*, *syötäne*) och slutligen personaländelsen (*saatanehen*, *-neen*, *syötänehen*, *-neen*).

II.

92. Hithörande ord undergå inga förändringar till bindvokalen; t. ex. *sidon* binder.

Aktivum

Indikativus

Præsens				Imperfektum			
Sing.	sidon	jag	binder	sidoi	jag	band	
	sidot	du	binder	sidoit	du	band	
	sitoo	han	binder	sitoi	han	band	
Plur.	sidomme	vi	binde	sidoimne	vi	bundo	
	sidotte	i	binden	sidoitte	i	bunden	
	sitovat	de	binda	sitoivat	de	bundo	

Koncessivus

Sing.	sitonen	jag	} tör, torde	binda
	sitonet	du		
	sitonee	han		
Plur.	sitonemme	vi	} binda	
	sitonette	i		
	sitonevat	de		

Konditionalis

sitoisin	jag	skulle	binda
sitoisit	du	—	—
sitoisi	han	—	—
sitoisimme	vi	—	—
sitoisitte	i	—	—
sitoisivat	de	—	—

Optativus

Sing.	—			
	sito'os	må	du	binda
	sitokoon	må	han	—
Plur.	sitokoomme	må	vi	—
	sitokootte	må	i	—
	sitokoot	må	de	—

Imperativus

—			
sido'	bind	du	
sitokaan	binde	han	
sitokaamme	bindom	vi	
sitokaatte	binden	i	
sitokaat	binde	de	

Substantivus

- I. inf. sitoa' att binda
 transl. sitoaksi för att binda
 II. iness. sitoessa under bindandet
 instr. sitoen genom bindande

Adjektivus

- I. sitova bindande.
 II. sitonut den som bundit

Passivum

- Ind. præs. sidotaan man binder
 — imp. sidottiin man band
 Koncess. sidottaneen man tör binda
 Kondition. sidotaisiin man skulle binda
 Optativus sidottakoon man må binda
 Imperativ. sidottakaan man skall binda

Substantivus

- I. inf. sidottaa' att bindas
 transl. sidottaaksi för att bindas
 II. iness. sidottaessa under det man binder
 instr. sidottaen genom att bindas

Adjektivus

- I. sidottava den som bindes, skall bindas.
 II. sidottu bunden.

Exempel: *neulon* syr, *toivon* hoppas, *ai'on* ärnar, *kudon* väfver, *liikun* röres, *pakahdun* storknar, *toivun* qvicknar vid, *onnun* haltar, *lähestyn* närmas, *ammun* skjuter, *kiikun* gungar.

III.

93. Bindvokalerna *a*, *ä* uti lithörande ord undergå framför imperfektets *i* förändringarna enligt **13**, och flerstafviga ord bortkasta alltid dessa bindvokaler framför samma *i*; men framför konditionalis *i* qvarstår alltid bindvokalen. Uti passivum förvandlas detta *a*, *ä* alltid till *e*; såsom: *muutan* förändrar.

*Aktivum**Indikativus**Præsens*

- Sing. muutan jag förändrar
 muutat du —
 muuttaa han —
 Plur. muutamme vi förändre
 muutatte i förändren
 muuttavat de förändra

Imperfektum

- muutin jag förändrade
 muutit du —
 muutti han —
 muutimme vi —
 muutitte i förändraden
 muuttivat de förändrade

<i>Koncessivus</i>				<i>Konditionalis</i>			
Sing.	muuttanen	jag	} tör, torde för- ändra	muuttaisin	jag skulle förändra		
	muuttanet	du		muuttaisit	du	—	—
	muuttanee	han		muuttaisi	han	—	—
Plur.	muuttanemme	vi	} för- ändra	muuttaisimme	vi	—	—
	muuttanette	i		muuttaisitte	i	—	—
	muuttanevat	de		muuttaisivat	de	—	—

<i>Optativus</i>				<i>Imperativus</i>			
Sing.	—			—			
	muutta'os	må du förändra		muutta'	förändra	du	
	muuttakoon	må han —		muuttakaan	förändre	han	
Plur.	muuttakoomme	må vi —		muuttakaamme	förändrom	vi	
	muuttakootte	må i —		muuttakaatte	förändren	i	
	muuttakoot	må de —		muuttakaat	förändre	de	

<i>Substantivus</i>				<i>Adjektivus</i>			
I. inf.	muuttaa'	att förändra		I. muuttava	förändrande		
transl.	muuttaaksi	för att förändra		II. muuttanut	den som förändrat.		
II. iness.	muuttaessa	under förändrandet					
instr.	muuttaen	genom att förändra					

Passivum

				<i>Substantivus</i>			
Ind. præ.	muutetaan	man förändrar		I. inf.	muutettaa'	att förändras	
— imp.	muutettiin	man förändrade		transl.	muutettaaksi	till att förändras	
Koncess.	muutettaneen	man tör förändra		II. iness.	muutettaessa	under att förändras	
Kondit.	muutetaisiin	man skulle förändra		instr.	muutettaen	genom att förändras	
Optativus	muutettakoon	man må förändra					
Imperat.	muutettakaan	man skall förändra					

Adjektivus

I. muutettava	som förändras, skall förändras.
II. muutettu	förändrad.

Uti hithörande ord undergår äfven bindkonsonanten *t* framför *i* uti imperfektum förändring till *s*, när *t* föregås af *e*, *n*, *r* eller två vokaler; likväl brukar man också, ehuru mera sällan bibehålla *t*; såsom: *pyydän* (st. *pyytä*) imp. *pyysi* (*pyyti*); *puhallan*, *puhaltta*, *puhalsi* (*puhalti*); *kumarran*, *kumarta*, *kumarsi* (*kumarti*); *käännän*, *kääntä*, *käänsi* (*käänti*).

Exempel: *kannan* bär, *voitan* vinner, *soitan* spelar, *keitän* kokar, *lohdutan* tröstar, *muserran* krossar, *vähennän* förminskar, *siirrän* flyttar, *kiilän* blänker, *helistän*, *kolistan*, *kilistän* skramlar.

IV.

94. Bindvokalen *i* förändras uti imperfektum och konditionalis enligt 14; t. ex. *revin*, *repiä* rifva; imperf. *revin*, *revit*, *repi*; konc. *repi-nen*, kond. *repisin*; opt. *repi'ös*, *repiköön*; imperat. *revi'*, *repikään*, subst. *repiä*, *repiäksi*, *repiessä*, *repien*, adj. *repiä*, *repinyt*. Passivum *revitään*, *revittiin* o. s. v.

Exempel: *etsin* söker, *murehdin* sörjer, *purjehdin* seglar, *vuolin* täljer, *huolin* bekymrar mig, *tahrin* smutsar, *pyhin*, *pyhkiä* torkar, *lykin* skuf-far, *kadehdin* afvundas, *potkin* sparkar.

V.

95. Bindvokalen *e* bortfaller enligt 16 alltid framför *i* uti imperfektum och konditionalis. Likaledes bortfaller *e* framför *n* uti koncessivus och adjektivus II, framför *k* uti optativus och imperativus samt framför *t* uti infinitivus och passivum af alla de verba, som framför *e* hafva någon af *l*, *n*, *r*, *s* eller två konsonanter, af hvilka den sednare är *s*; både *n* uti koncessivus och adjektivus II samt *t* uti infinitivus och præsens passivum förvandlas sedan efter *l* till *l*, efter *n* till *n* och efter *r* till *r*; såsom: *luulen* förmodar, imperf. *luulin* (för *luulein*), kond. *luulisin*, konc. *luullen* (för *luulnen*), adjek. *luullut* (för *luulnut*), opt. *luulkoon*, imp. *luulkaan*, inf. *luulla'* (för *luulta*) præs. ind. pass. *luullaan* (för *luultaan*); t. ex. *tulen* kommer.

Aktivum**Indikativus**

<i>Præsens</i>				<i>Imperfektum</i>			
Sing.	tulen	jag	kommer	tulin	jag	kom	
	tulet	du	—	tulit	du	—	
	tulee	han	—	tuli	han	—	
Plur.	tulemme	vi	komma	tulimme	vi	kommo	
	tulette	i	kommen	tulitte	i	kom	
	tulevat	de	komma	tulivat	de	kommo	

<i>Koncessivus</i>				<i>Konditionalis</i>			
Sing.	tullen	jag	tör komma	tulin	jag	skulle komma	
	tullet	du	— —	tulisit	du	— —	
	tullee	han	— —	tulisi	han	— —	
Plur.	tullemme	vi	torde komma	tulisimme	vi	— —	
	tullette	i	— —	tulisitte	i	— —	
	tullevat	de	— —	tulisivat	de	— —	

<i>Optativus</i>				<i>Imperativus</i>			
Sing.	—			—			
	tullos	må du	komma	tule'	kom du		
	tulkoon	— han	—	tulkaan	komme han		
Plur.	tulkoomme	— vi	—	tulkaamme	kommom vi		
	tulkootte	— i	—	tulkaatte	kommen i		
	tulkoot	— de	—	tulkaat	komme de		

<i>Substantivus</i>				<i>Adjektivus</i>			
I. inf.	tulla'	att komma		I. tuleva	kommande		
transl.	tullaksi	för att komma		II. tullut	som kommit		
II. iness.	tullessa	under kommande					
instr.	tullen	genom att komma					

Passivum

				<i>Substantivus</i>			
Ind. præ.	tullaan	man kom-		I. inf.	tultaa'	att man kom-	
	mer					mer	
— imperf.	tultiin	man kom		transl.	tultaaksi	till att man k.	
Koncess.	tultaneen	man tör		II. iness.	tultaessa	under det	
	komma					man kommer	
Kondition.	tultaisiin	man skul-		instr.	tultaen	genom att	
	le komma					man kommer	
Optativ.	tultakoon	man må					
	komma						
Imperat.	tultakaan	man skall		I. tultava	som kommes,	skall	
	komma				kommas.		
				II. tultu	kommen		

Hit höra ännu tvenne slag af verba med egna afvikelser:

a) de som lyktas på *-nen*; såsom: *enenen* till-

växer, imp. *enenin*, konc. *enennen*, kond. *eneni-*
sin, opt. *enetskös*, *enetsköön*, imperat. *enene'*, *e-*
netkään, *enetskäämme*, inf. *enätä'*, *enätäksi*, *ene-*
tessä, *eneten*, pass. *enetään*, *enettiin*, *enettäneen*
 o. s. v.

b) de som lyktas på *-tsen*; såsom: *punnitsen*
 väger, *punnitsin*, konc. *punninnen*, kond. *punit-*
sisin, opt. *punnitkos*, *punnitkoon*, imp. *punnitse*,
punitkaan, subst. *punnita'*, *punitaksi*, *punnites-*
sa, *punniten*, pass. *punnitaan*, *punnittiin*; adjekt.
punnitsera, *punninnut*, *punnittava*, *punnittu*.

Alla andra verba bibehålla *e* utom i imperfek-
 tum och konditionalis; dock undantagas de tvenne
tekee, *näkee*, hvilka bortkasta *e* jemväl i konces-
 sivus, optativus och imperativus framför *k* samt i
 substantivus, adjektivus II och passivum. Bindkon-
 sonanten *k* blir i dessa fall förvandlad till *h*; så-
 som: konc. *nähnen*, opt. *nähköön*, subst. *nähdä*,
nähdäksi, *nähdessä*, *nähdén*, adj. II *nähnyt*, pass.
nähdään, *nähtiin*, *nähtävä*, *nähty* o. s. v.

Exempel: *kosken* vidrör, *pusken* stångar, *tu'en*
 stödjer, *suljen* tillsluter, *särjen* krossar, *panette-*
len baktalar, *syöksén* störtar, *pieksén* piskar, *tu-*
mitsén dömer, *havaitsen* märker, *hedelmöitsén*
 blommar, *paranen* tillfrisknar, *heikkeenén* försva-
 gas, *ylenen* höjes, *alenen* sänkes, *kykenén*, *kyetä*
 mäktar.

Hjelpverbet *olen* (stam *ole*) hör ock hit, men
 afviker i 3:e pers. sing. præs. ind., som heter *on*,
 och 3:e pers. plur. som heter *ovat*; för öfrigt bru-
 kas i stället för koncessivus *ollen*, *ollet*, *ollee*
 o. s. v. hjälpverbet *lienen*, *lienet*, *lienee*, *lienem-*
me, *liennette*, *lienevät*, hvilken saknar alla öfriga
 modi och tempora.

VI.

96. Om verba kontrakta märkes, hvad som är sagdt i 17, 18 och 19; t. ex. *lupaan, luvata'* lofva.

*Aktivum**Indikativus*

<i>Præsens</i>				<i>Imperfektum</i>			
Sing.	lupaan	jag	lofvar	lupasin	jag	lofvade	
	lupaat	du	—	lupasit	du	—	
	lupaa	han	—	lupasi	han	—	
Plur.	lupaamme	vi	lofva	lupasimme	vi	—	
	lupaatte	i	lofven	lupasitte	i	lofvaden	
	lupaavat	de	lofva	lupasivat	de	lofvade	

<i>Koncessivus</i>				<i>Konditionalis</i>			
Sing.	luvannen	jag	tör lofva	lupaisin	jag	skulle lofva	
	luvannet	du	—	lupaisit	du	—	
	luvannee	han	—	lupaisi	han	—	
Plur.	luvannemme	vi	torde —	lupaisimme	vi	—	
	luvannette	i	—	lupaisitte	i	—	
	luvannevät	de	—	lupaisivat	de	—	

<i>Optativus</i>				<i>Imperativus</i>			
Sing.	—			—			
	luvatkos	du	må lofva	lupaa'	lofva	du	
	luvatkoon	han	—	luvatkaan	lofve	han	
Plur.	luvatkoomme	vi	—	luvatkaamme	lofvom	vi	
	luvatkootte	i	—	luvatkaatte	lofven	i	
	luvatkoot	de	—	luvatkaat	lofve	de	

<i>Substantivus</i>			<i>Adjektivus</i>	
I. inf.	luvata'	att lofva	I.	lupaava lofvande.
transl.	luvataksi	till att lofva	II.	luvannut som lofvat.
II. iness.	luvatessa	under lofvandet		
instr.	luvaten	genom att lofva		

Passivum

<i>Substantivus</i>			<i>Adjektivus</i>	
Ind. præ.	luvataan	man lofvar	I. inf.	luvattaa' att lofvas
	— imperf.	luvattiin	transl.	luvattaaksi till att lofvas
	vade	man lofvar	II. iness.	luvattaessa under det
Koncess.	luvattaneen	man tör lofva	instr.	luvattaen genom att lofvas
Kondition.	luvataisiin	man skulle lofva		
Optativ.	luvattakoon	man må lofva		
Imperat.	luvattakaan	man skall lofva	I.	luvattava som lofvas, skall lofvas
			II.	luvattu lofvad.

Det andra slaget af kontrakta skiljer sig genom sammandragningen blott i præs. ind. akt. såsom: *kokoan, kokoon, kokoat, kokoot, kokoa, kokoo, kokoamme, kokoomme, kokoatte, kokootte, kokouvat, kokoovat*; för öfrigt lika med *lupaan; kokosin, koonnen, kokoisin, kootkoon, koota', kokoava, kokoova, koonnut*, pass. *kootaan, koottiin* o. s. v.

Exempel: *lepään* hvilar, *seuraan* följer, *hyljään* förskjuter, *pelkään* fruktar, *palkkaan* aflönar, *kerjään* tigger, *hautaan* begrafver, *mittaan* mäter, *häpeän, häpeen* skämmes, *kerkeän, kerkeen* hinner.

97. I passivum kunna koncessivus, konditionalis, optativus och imperativus af transitiva verba äfven få vanliga personaländelser, men måste då öfversättas som rena passiver, icke med *man* eller impersonelt; såsom: *luvattanen, luvattanet, luvattanee, -nemme, -nette, -nerat* jag m. m. torde lofvas; *luvataisin, -sit, -si, -sinne, -sille, -sirat* jag m. m. skulle lofvas.

2. Reflexiva Konjugation.

98. Transitiva verba bilda en reflexivform sålunda att *-i'* fogas till det transitiva verbets stam, i kontrakta likväl först sedan hela bindstafvelsen blifvit bortlemnad; såsom: *muuttain* jag förändrar mig, *lupain* jag lofvar mig.

Modus och tempustilläggen äro i det reflexiva verbet desamma som i det allmänna, med den olikhet, att tredje person af præs. ind. akt. ändas på *-kse*, och af imperfektum på *-he*; såsom *muuttaikse, muuttiihe* han förändrar, förändrade sig.

För öfrigt bortkastas *a, ä, e, i* endast uti imperfektum framför det reflexiva *i'*; såsom: *muuttiin* jag förändrade sig.

Aspirationen efter *i* bortfaller utom framför *-n* (konc. och adj. II), då den blir *-n*, och framför *-k* (opt. imperat.) och *t*, då den blir *t* och framför konditionalis ändelse *-isi*, då den blir *s*; såsom: *muuttainnen*, *muuttaisisin*, *muuttaitkoon*, *muuttaitaan*, *muuttaittiin* o. s. v.

Aktivum

Indikativus

	<i>Præsens</i>		<i>Imperfektum</i>
Sing.	muuttain jag förändrar mig	muuttiin jag förändrade mig	
	muuttait du förändrar dig	muuttiit du — dig	
	muuttaikse han förändrar sig	muuttiihe han — sig	
Plur.	muuttaimme vi förändre oss	muuttiimme vi — oss	
	muuttaitte i förändren eder	muuttiitte i — eder	
	muuttaivat de förändra sig	muuttiivat de — sig	

	<i>Koncessivus</i>		<i>Konditionalis</i>
Sing.	muuttainnen jag tör f. mig	muuttaisisin jag skulle f. mig	
	muuttainnet du tör f. dig	muuttaisisit du — — dig	
	muuttainnee han — — sig	muuttaisisi han — — sig	
Plur.	muuttainemme vi torde f. oss	muuttaisisimme vi — — oss	
	muuttainnette i torde f. eder	muuttaisisitte i — — eder	
	muuttainnevat de — — sig	muuttaisisivat de — — sig	

	<i>Optativus</i>		<i>Imperativus</i>
Sing.	—	—	—
	muuttaitkos må du f. dig	muutta! f. dig	
	muuttaitkoon må han f. sig	muuttaitkaan f. han	sig
Plur.	muuttaitkoomme må vi f. oss	muuttaitkaamme f. oss	
	muuttaitkootte må i f. eder	muuttaitkaatte f. eder	
	muuttaitkoot må de f. sig	muuttaitkaat f. sig	

	<i>Substantivus</i>		<i>Adjektivus</i>
I. inf.	muuttaita' att f. sig	I. muuttaiva förändrande	sig
transl.	muuttaitaksi till att f. sig	II. muuttainnut som förändrat	sig
II. iness.	muuttaitessa uti att f. sig		
instr.	muuttaiten genom att f. sig		

Passivum

	<i>Substantivus</i>
Ind. / præ.	muuttaitaan man
— imperf.	muuttaittiin man
Koncess.	muuttaittaneen man
	tör f. sig
I. inf.	muuttaittaa' att man f. sig
transl.	muuttaittaaksi för att man f. sig
II. iness.	muuttaittaessa uti att man f. sig

Kondition.	muuttaitaisiin	man	instr.	muuttaittaen	genom att
	skulle f. sig			man f. sig	
Optat.	muuttaittakoon	man	<i>Adjektivus</i>		
	må f. sig				
Imperat.	muuttaitakaan	man	I.	muuttaittava	man skall f. sig
	skall f. sig		II.	muuttaittu	man har f. sig.

Anm. Såsom reflexiva användas också verba på *-un*, *-yn*, hvilka egentligen blott äro intransitiva; såsom: *muuttaun* jag blir förändrad.

3. *Negativa Konjugation.*

99. Då verbum eller hjälpverbum i finskan skall förnekas, uppkommer en egen konjugation sålunda att personaländelserna fogas efter nekningsordet och verbet sjelft blir dem förutan, så att endast aspiration återstår i deras ställe; t. ex. *en sano'* jag säger icke, *et sano'* du säger icke, *ei sano'* han säger icke o. s. v.

Det negativa verbet är af tvenne slag: ovillkorligt, som nekar bestämdt, och villkorligt, som nekar med villkor. Det förra förekommer i alla personella modi, det sednare blott i de tre första. Nekningsverberna böjas sålunda:

1.

<i>Ind.</i>	<i>Konc.</i>	<i>Kond.</i>	<i>Optativus</i>	<i>Imperativus</i>
Sing. en	jag	icke	ellös, ällös må icke	elä', älä icke
	du	icke	elköö, älköö må icke	elkään, älkään icke
	han	icke	han	ke han
Plur. emme	vi	icke	elköömm, älköömm	elkäämm, älkäämm
	i	icke	må icke vi	käämm icke vi
	de	icke	elköötte, älköötte må icke i	elkäätte, älkäätte icke i

2.

Sing. ellen	om icke jag	elköö, älköö må icke	elkää, älkää icke
	ellet	du	de
	ellei	om icke han	
Plur. ellemme	om icke vi		
	ellette	om icke i	
	elleivät	om icke de	

Till dessa nekningsverba lägges nu sjelfva verbet utan personaländelse i motsvarande modus och

tempus, utom imperfektum, hvartill vid förneknin-
gen tages nominativus af adjektivus II, singularis
för singularis och pluralis för pluralis i aktivum,
men endast singularis i passivum; såsom:

*Aktivum**Indikativus præsens*

Sing. en muuta'

et muuta'

ei muuta'

Plur. emme muuta'

ette muuta'

eivät muuta'

På samma sätt:

Sing. ellen muuta'

ellet muuta'

o. s. v.

Imperfektum

Sing. en muuttanut

et muuttanut

ei muuttanut

Plur. emme muuttaneet

ette muuttaneet

eivät muuttaneet

—
ellen muuttanut

ellemme muuttaneet

o. s. v.

Koncessivus

Sing. en muuttane'

et muuttane'

ei muuttane'

Plur. emme muuttane'

o. s. v.

*Passivum**Indikativus præsens*

Sing. en muuteta'

et muuteta'

ei muuteta'

Plur. emme muuteta'

ette muuteta'

eivät muuteta'

På samma sätt:

Sing. ellen muuteta'

ellet muuteta'

o. s. v.

Imperfektum

Sing. en muutettu

et muutettu

ei muutettu

Plur. emme muutettu

ette muutettu

eivät muutettu

—
ellen muutettu

ellemme muutettu

o. s. v.

Koncessivus

Sing. en muutettane'

et muutettane'

ei muutettane'

Plur. emme muutettane'

o. s. v.

Konditionalis

Sing. en muuttaisi'

O. S. V.

Plur. eivät muuttaisi'

*Optativus*Sing. ellös muuttako'
elkөөn muuttako'

Plur. elkөөt muuttako'

*Imperativus*Sing. elä' muuttaka'
elkään muuttaka'Plur. elkäämme muuttaka'
elkäätte muuttaka'
elkää't muuttaka'*Konditionalis*

Sing. en muutetaisi'

O. S. V.

Plur. eivät muutetaisi'

*Optativus*Sing. ellös muutettako'
elkөөn muutettako'

Plur. elkөөt muutettako'

*Imperativus*Sing. elä' muutettaka'
elkään muutettaka'Plur. elkäämme muutettaka'
elkäätte muutettaka'
elkää't muutettaka'

Anm. Infinitivus förnekas genom abessivus af subst. III. *muuttamatta* utan att förändra; skall en förnekad infinitivus vara subjekt eller objekt, så sättes inf. *olla* till denna abessivus; *olla muuttamatta on paha* att icke förändra är illa.

100. Perfektum och plusquamperfektum konjugeras som följer:

*Aktivum**Indikativus**Perfektum*Sing. olen muuttanut
olet muuttanut
on muuttanutPlur. olemme muuttaneet
olette muuttaneet
ovat muuttaneet*Plusquamperfektum*Sing. olin muuttanut
olit muuttanut
oli muuttanutPlur. olimme muuttaneet
olitte muuttaneet
olivat muuttaneet

*Passivum**Indikativus*

Sing. olen muutettu	Sing. olin muutettu
olet muutettu	olit muutettu
on muutettu	oli muutettu
Plur. olemme muutetut	Plur. olimme muutetut
olette muutetut	olitte muutetut
ovat muutetut	olivat muutetut

På samma sätt koncessivus: *lienen muuttanut, muutettu*, konditionalis: *olisin muuttanut, muutettu*, optativus: *ollos, olkoon muuttanut, muutettu*, imperativus: *ole, olkaan muuttanut, muutettu, olkaamme muuttaneet, muutetut* o. s. v.

101. När dessa sammansatta tempora skola förnekas, konjugeras nekningsordet på vanligt sätt och hjälpverbet behandlas såsom det vanliga verbet; t. ex.

*Aktivum**Indikativus*

<i>Perfektum</i>	<i>Plusquamperfektum</i>
Sing. en ole muuttanut	Sing. en ollut muuttanut
et ole muuttanut	et ollut muuttanut
ei ole muuttanut	ei ollut muuttanut
Plur. emme ole muuttaneet	Plur. emme olleet muuttaneet
ette ole muuttaneet	ette olleet muuttaneet
eivät ole muuttaneet	eivät olleet muuttaneet

*Passivum**Indikativus*

Sing. en ole muutettu	Sing. en ollut muutettu
-----------------------	-------------------------

et ole muutettu
ei ole muutettu

et ollut muutettu
ei ollut muutettu

Plur. emme ole muutetut **Plur.** emme olleet muutetut
ette ole muutetut ette olleet muutetut
eivät ole muutetut eivät olleet muutetut

På samma sätt konc. *en liene muuttanut, muutettu*, kond. *en olisi muuttanut, muutettu*, opt. *ellös olko muuttanut, muutettu*, elä *olka muuttanut, muutettu*.

Anm. Man begagnar också essivus sing. af adjekt. II uti förkortad form till dessa sammansatta tempora; *olen, olin, olimme* o. s. v. *muuttanunna* i stället för *muuttanut, muuttaneet*.

Bruket af nominalmodi.

102. I allmänhet begagnas nominalmodi såsom nomina, substantivus såsom substantiva, adjektivus såsom adjektiva; t. ex. *saan nähdä* jag får se, *näkevä ihminen* en seende menniska.

Substantivus.

I.

Substantivus I har tvenne kasus, infinitivus och translativus.

103. Infinitivus begagnas:

a) såsom subjekt och objekt; t. ex. *puita polttaa on rahaa polttaa; rakastettaa lapsilta ilahuttaa hyvää sydäntä* att älskas af barn gläder ett godt hjerta; *minua nauruttaa nähdä kelvottomia* att se oduglingar väcker mitt åtlöje; *osasi tehdä* kunde göra, *saamme olla* vi få vara, *kirja kelpaa suomennettaa* boken duger att öfversättas på finska.

b) med impersonalia *pitää, täytyy* måste, *tulee*

det tillkommer, *sopii* passar, *käskee* kostar på, *kelpaa* duger, m. fl. då personen, som måste o. s. v. sättes i genitivus; t. ex. *minun täytyy, pitää tehdä* jag måste göra, *meidän tuli vaiketa'* oss tillkom att tiga, *isän sopii valittaa* det passar för fadren att klaga. Ordet *pitää* sättes dock vanligare med gen. subst. III.

c) infinitivus i aktivum begagnas i stället för det svenska passivum, hvaremot det verbum, som regerar infinitivus, sättes i passivum, oaktadt det i svenskan är aktivt; såsom: *tämä kirja taidetaan ottaa* denna bok kan tagas (egentligen: man kan taga denna bok), *tämä asia käskettiin toimittaa* detta ärende blef befaldt att uträttas; deremot får man ej säga efter svenskan *tämä kirja taitaa otella* o. s. v.

104. Translativus begagnas för att uttrycka ändamål eller afsigt; personen, som användes, står i genitivus eller uttryckes genom suffix; såsom: *ruoka tuotiin ihmisten syödäksi* maten hemtades för människors ätande (för att människor skulle äta den); *ruoka tuotiin syödäksemme* maten hemtades att vi skulle äta den; *menitte kirkkoon lohdutettaaksenne* i gingen till kyrkan för att tröstas; *saanevat kirjoja lukeakseen* l. *lukeaksensa* de torde få böcker för att läsa; *ostavat herkkuja lasten syödäksi* köpa snask för barnen att äta. Man kan ock begagna infinitivus för translativus; såsom: *ostavat herkkuja lasten syödä.'*

II.

Substantivus II har tvenne kasus, inessivus och instruktivus.

105. Inessivus betecknar det, hvarunder (under hvars förlopp) något sker. och sättes med

genitivus eller suffix; såsom: *lapset itkivät isän tullessa* barnen gråto medan fadren kom (vid fadrens ankomst); *ostin hevosen tullessani* jag köpte en häst vid min ankomst; *saatiin sinne mentäessä* man fick medan man gick dit; *katosi kätkeissä* försvann då han gömde sig.

106. Instruktivus uttrycker sättet, hvarpå något sker, och sättes med genitivus eller suffix; t. ex. *Jesus vastasi sanoen* (bibl. *sanoden*) J. svarade sägande; *vaimoin puhuen* enligt qvinnors sätt att säga; *erosi karaten* skiljdes springande; *väsyi juostensa* tröttnade genom sitt springande.

III.

Substantivus III har alla kasus i nominal betydelse, men i verbal bemärkelse endast följande:

107. Genitivus, som sättes med det impersonela *pitää* måste, sällan med *täytyy*; *isännän pitää sanoman* husbonden måste säga; *meidän olisi pitänyt lähtemän* vi hade bort afresa.

108. Inessivus nyttjas om sysselsättning, hvaruti någon är stadd; såsom: *kirkkoherra oli kappelissa saarnaamassa* kyrkoherden var i kappellet (stadd i) att predika, *viipyivät syömässä* dröjde med att äta.

109. Elativus utmärker skillnad från en sysselsättning; såsom: *kirkkoherra tuli saarnaamasta* kyrkoherden kom ifrån predikandet, *lakkasi kutsumasta* upphörde att kalla, *kielsi tulemasta* förbjöd att komma.

110. Illativus antyder att någon begifver sig till en sysselsättning, är passlig, duglig m. m.;

såsom: *kirkkoherra lähti saarnaamaan* kyrkoherden begaf sig att predika, *sovelias opettamaan* lämplig att lära, *valmis seuraamaan* färdig att följa, *yllytti pahaa tekemään* uppeggade att göra illa.

Den kortare formen har samma betydelse, men nyttjas när talet skall vara kort och lifligt; *rupesi juokseen* började att springa.

111. Adessivus utmärker ett dröjande vid handlingen, ett varande i begrepp att göra; *oli tulemallansa* var i begrepp att komma. För öfrigt begagnas denna adessivus likasom i nomen att uttrycka medlet; *lintuu kulkee lentämällä*, *kala uimalla* fögeln far medelst flygande, fisken medelst simmande.

112. Ablativus svarar mot det svenska i anseende till; *nämät langat ovat kehräämältänsä hyvät* dessa garn äro goda i anseende till sin spinning, *ei päässyt keräjästä riitelemältänsä* slapp icke från tinget för sitt tvistande.

113. Abessivus utmärker brist, saknad; *tunnen kenenkään sanomatta* jag känner utan att någon säger (utan någons sägande), *piteli kuuma rautaa polttamatta* handterade hett jern utan att bränna sig.

IV.

Substantivus IV förekommer som verbum i följande två kasus:

114. Nominativus såsom subjekt, utmärkande skyldighet, nödvändighet; såsom: *minun on tekeminen* jag måste göra, *muukalaisen on lähteminen* fremlingen måste afresa.

115. Infinitivus äfvenledes såsom subjekt, men obestämdt; t. ex. *minun on tekemistä* jag har att göra, *isännällä on puhumista* husbonden har att tala.

Såsom objekt förekommer denna infinitivus med suffix och efter samma verbum samt öfversättes då med mer och mer; såsom: *tekee tekemistänsä* gör allt mer och mer, *itket itkemistäs* du gråter mer och mer (allt fortfarande).

V.

116. Substantivus V är egentligen blott en nogare bestämning till subst. IV såsom: *olin putoamaisillani* jag var just i begrepp (på vägen) att falla.

Adjektivus.

117. Adjektivus begagnas såsom adjektiva i allmänhet för att sättas till substantiva uti samma numerus och kasus; t. ex. *menneellä ajalla* på den förflutna tiden, *sanotulla paikalla* på det sagda stället, *jätti tulevaksi viikoksi* lemnade till den kommande veckan.

Men dessutom brukas adjektivus uti några fall, som fordra särskildt förklaring.

118. Genitivus singularis af båda adjektivi både i aktivum och passivum begagnas efter verba, som utmärka någon verksamhet af människans sinnen, såsom se, höra, känna, veta o. s. v. *näkee tulevan* ser komma, *kuuli tulleen* hörde hafva kommit, *tietää sanottavan* vet sägas.

Den person eller sak, som höres, ses, kännes o. s. v. sättes i singularis uti genitivus, i pluralis uti nominativus, då den är bestämd, men uti infinitivus, om den är obestämd; såsom: *näki miehen*

tulevan såg en man komma, *näki miehet tulevan* såg männerna komma, *havaitsi lapsen vääntelevän* märkte att barnet vred sig, *kuuli vihollisia lyngyrän naapurissa* hörde fiender gömma sig i granskapet, *tiesi isän kuolleen* visste att fadren dött, *tunsi pojalle sanotun* kände att man sagt åt gossen.

Om personen är ett personelt pronomen, nyttjas motsvarande suffix; såsom: *luulin näkeväni* jag trodde att jag såg, *toiroidsaavansa* hoppades få, *pelkäsi saataavansa kiini* han fruktade att han skulle fås fast, *aavistitille saaneenne* i anade att i fått, *sanoivat päästettynsä kotiin* de sade att de blifvit hemförlofvade.

Är personen i svenskan *man*, *det*, så nyttjas passivum i finskan; *kuuli lähetettävän* hörde att man skickade, *uskoi lähetetyn* trodde att man skickat.

119. Finskan har intet motsvarande ord för de svenska låtsa, förstålla sig, utan begagnas der-till essivus af Adjektivus I med suffix, vanligast i förbindelse med hjälpverbum; såsom: *mies on olevanansa* mannen låtsar vara, *minä olin tulevani* jag låtsade komma, *olkoot seisovinaan eli istuvinaan* de må låtsa stå eller sitta, *olet itkevänäs* du låtsar gråta.

120. Infinitivus singularis af Adjektivus II i passivum begagnas om det förflutna, medan något annat sker, skedde o. s. v. Den sättes med genitivus eller suffix; såsom: *tulin kirkosta kuultuani saarnan* jag kom ifrån kyrkan, sedan jag hört predikan, *isän kuoltua itkevät lapset* sedan fadren dött gråta barnen; *ihmiset, nuoruutensa turhuudessa viciettyään, rupeevat vanhoina katumaan*

menniskorna, efter att hafva tillbragt sin ungdom i fäfänga, börja såsom gamla att ångra.

Härledda verba.

121. Verberna kunna härledas dels från andra verba dels från nomina. De ursprungliga verba lyktas vanligen på *-an*, *-än* med transitiv betydelse och *-un*, *yn* med intransitiv bemärkelse; såsom: *raivaan* plågar, *hukkaan* tappar, *kastan* vattnar; *rairaan* plågas, *hukun* förgås, *kastun* blir våt. Dock finnas både intransitiva på *-an*, *-än* och transitiva på *-un*, *-yn*; t. ex. *herkeän* upphör, *ammun* skjuter.

122. Härledda af verba hafva förnämligast följande ändelser:

a) *-tan*, *-tän* (faktiva verba), hvilka bemärkelse är att laga så att det sker, som det ursprungliga verbet betyder; såsom: af *syön* äter, *juon* dricker, *väsytän* blir trött, *istun* sitter, *syötän* matar (lagar så att någon äter), *juotan* låter dricka, *väsytän* tröttnar, *istutan* planterar (gör att något sitter).

b) *-ahdan*, *-ähdän* ändelse för det som sker en gång; såsom: *jyrähdän* skräller till, *helähdän* klin-
gar, *seisahdan* stadnar.

c) *-aisen*, *-äisen* ändelse för de verba, som bemärka ett ögonblickligt, hastigt, plötsligt skeende; såsom: af *potkin* sparkar, *revin* (*repi*) rifver, *kysyn* frågar, *loh'on* klyfver; *potkaisen* sparkar till, *repäisen* rifver hastigt, *kysäisen* frågar hastigt, *lohkaisen* klyfver hastigt.

d) *-elen* ändelse för verba, som betyda att något ofta sker (frequentativa); såsom: af *kiitän* tackar, *kysyn*, *sanon*, *parannan* botar; *kiittelen*, *kyselen*, *sanelen*, *parantelen*. Denna ändelse har också

reciprok betydelse; *riütelen* tvistar, *tappelen* slåss, *ottelen* tas med någon. En förlängning häraf är ändelsen *-eskelen*; *saneskelen*, *paineskelen* brottas, *oleskelen* vistas.

e) *-in* ändelse för verba, som betyda ett fortfarande med något (kontinuativa); *hypin* hoppas länge, *ryypin* sörplar, *lykin* skuffar, *potkin* sparkar, af *hyppään*, *ryyppään*, *lykkään*.

f) *-on*, *-ön* ändelse för verba, som betyda att göra något i stort (augmentativa); såsom: *viskon* kastar, *kathkon* afklipper, *kiskon* afrifver, *lohon*, *lohkoa* klyfver (uti dessa ord ligger alltid begreppet af raskhet, grofhet).

123. Ifrån nomina och partiklar komma verba med följande ändelser:

a) *-nnan*, *-nnän* för den transitiva, och

b) *-nnun*, *-nnyn* samt

c) *-enen* för den intransitiva betydelsen; t. ex. af *paha* dålig, *para* obrukl. (komp. *parempi*) god, *vanha* gammal, *vähä* liten, *kova* hård, *enä* mycken, *ali* under, *yli* ofvan, *pahennan* försämrar, *pahennun* l. *pahenen* försämras, *parannan* förbättrar, *parannun* l. *paranen* förbättras, *vanhennan* föråldrar, *vanhennun* l. *vanhenen* föråldras, *vähennän*, *vähennyn* l. *vähenen*, *korennan*, *korennun* l. *korenen*, *enennän*, *enennyn* l. *enenen*, *alennan*, *ylennän*, *alennun*, *ylennyn* l. *alenen*, *ylenen*.

d) *-stan*, *-stän* för transitiva och

e) *-stun*, *-styn* för intransitiva; såsom: af *oma* egen, *vahva* stark, *paljas* bar, *läpi* hål, *omistan* tillagnar, *omistun* tillagnas, *vahvistan* stärker, *vahvistun* blir stark, *paljastan* blottas, *paljastun*

blir utblottad, *lävistän* gör hål, *lävistyn* genomborras.

f) *-tan*, *-tän* för den transitiva och

g) *-tun*, *-tyn* för den intransitiva bemärkelsen; t. ex. af *kuri* aga, *valta* välde, *rauha* fred, *paula* rep, *riippi* skrift, *päivä* sol, *kuritan* agar, *valloitan* eröfrar, *rauhoitan* lugnar, *rauhoitun* blir lugn, *pauloitan* förser med rep, *ripitän* skriftar, *päivityn* blir solbränd.

Anm. Alla dessa derivata ha en likartad betydelse, nemligen, då de komma af adjektiva, att bringa eller göra, bringas eller göras till det som stamorden betyda, och, då de komma från substantiva, att förse, belägga med det, som stamordet utmärker. Icke heller här saknas intransitiva på *-an*, *-än*; såsom: af *herra* herre, *sairas* sjuk, *arka* öm, *herrastan* stoltserar, *sairastan* sjukas, *arastan* l. *aristan* ömmar.

h) *-ksun*, *-ksyn* ändelse för verba som bemärka ett blifvande till något; såsom: af *outo* fremmande, *ujo* blyg, *paha* ond, *oudoksun* fremmas, *ujoksun* blyges, *pahaksun* tycker illa vara.

i) *-oin*, *-öin* l. *-oitsen*, *-öitsen* deriveras af flerstafviga nomina; såsom: af *satula* sadel, *viheriä* grön, *matala* låg, *pisara* droppe, *satuloitsen* sadlar, *viheriöitsen* grönskar, *mataloitsen* gör lägre, *pisaroitsen* droppar l. *satuloin*, *pisaroin* m. m. ehuru sällsyntare.

Sammansättning.

124. Emedan inga prepositioner i finskan finnas, så kan icke heller någon sammansättning med dem ega rum; alltså äro sådana föreningar

som *ylöskasvattaa* uppfostra, *sisälleviikkiä* inviga m. fl. aldeles origtiga och böra återgifvas i finskan med enkla ord, såsom: *kasvattaa*, *viikkiä*, *pyhittää* o. s. v. Deremot kunna de finska, såkallade postpositionerna förenas med nomina, emedan de sjelfva egenteligen äro nomina; t. ex. *ulkopuoli* utsida, *ulkomaa* utland, *alamaa* lämland, *alapuoli* nedre sida.

De sammansatta orden äro derföre alla nomina och uppstå vanligen sålunda att de enkla orden skrivas efter hvarandra; t. ex. *päämies* hufvudman, *kirkkoväki* kyrkfolk, *kapaloryö* lindband; sällan är det förra ordet genitivus; *talonpoika* (gårdsson) bonde, *taivaankaari* (himmelsbåge) regnbåge.

De förändringar, som orden lida vid sammansättning, äro få; sålunda uteslutes *e* af stammen till nomina på *-nen* (*-sen*), hvilkas nominativus för öfrigt icke ingår i sammansättningen; t. ex. af *koiranen*, *nauranen*, *ihminen* (st. *koirase*, *naarase*, *ihmise*), *koirasteeri* orrhane, *naarasteeri* orrhona, *ihmisparka* stackars menniska, *ihmissilmä* menniskoöga.

Partiklar.

Partiklarna i finskan äro *postpositioner*, *Adverbier*, *konjunktioner* och *interjektioner*.

Postpositioner.

125. Postpositionerna i finskan, såkallade emedan de vanligen sättas efter orden, äro icke fullkomligen oböjliga, utan hafva de flesta af dem flera kasus. De förnämsta af dem äro:

1. *ali* (*ale*) det underbelägna, adess. *alla*, abl. *alta*, allat. *alle*, prolat. *alatse* (*alatte*, *alitte*),

transl. *alas* (af *aleksi*); komp. *alempi*, sup. *alin*; t. ex. *on pöydän alla* är under bordet; *ottaa pöydän alta* tager ifrån under bordet, *laskee pöydän alle* sätter under bordet, *menee pöydän alatse* går fram under bordet, *heitti alas* kastade ned; komp. och sup. äro rena adjektiva; *alempi*, *alin paikka* det lägre, lägsta stället.

2. *esi* (*ete*) det framför belägna; *pöydän edessä* framför bordet, *otti pöydän edestä* tog ifrån framför bordet, *laski miehen eteen* satte framför mannen, *käy edellä* går framför, *edeltä*, *edelle*, transl. *edes* (af *edeksi*). Plur. *esinä*, *esissä*, *esiksi*, *esiin* m. m. komp. *edempi*, sup. *esin*.

3. *ensi* (*ente*) den förste; gen. och instr. posit. *ennen*, komp. *ennemmin* före, förr, *ennen minua* före mig. Dim. *entinen* den förre.

4. *ilma* luft, tomhet; *ilman minutta* utan mig.

5. *jälki* (*jälke*) spår, det eftervarande; *isän jällessä* i fadrens spår, efter fadren. Deklineras fullständigt.

6. *kansa* folk, hop; *kanssa* med; *lasten kanssa* med barnen.

7. *kauka* aflägsenhet; *kaukaa* från långt håll, *kauaksi* l. *kauas* långt bort, *kaukana talosta* långt från gården; instr. *kauan* länge; komp. *kauempi*, sup. *kauin*, instr. *kauemmin*, *kauimmin*.

8. *kausi* (*kaute*); inf. *kautta* igenom, *Turun kautta* genom Åbo.

9. *keski* (*keske*) midt; *kesken aikaa* midtunder, *keskellä päivää* midt på dagen.

10. *kera* följe; *isän keralla* i fadrens följe, hos fadren.

11. *kohta* gentemotvarande; adv. straxt. *pöydän*

kohdalla gentemot bordet. *minua kohtaan* emot mig; ordet *kohti*, *kohden* betyder lika; *minua kohti* l. *kohden*.

12. *luo*, *tykö* närhet; *meidän luona*, *tykönä* hos oss.

13. *muka* enlighet; *matkustajan muassa* hos den resande, *kirjan mukaan* i enlighet med boken.

14. *ohe'* vidvarande; *sen oheesen* vid sidan af den, *sen oheessa* derjemte, *re'en ohitse* förbi slädan.

15. *pää* hufvud, det öfversta; *sen päällä* ofvanpå den, *sen päässä* i ändan på den, *sitä päin* ditåt (åt det med ändan).

16. *perä* rummet efter; *on re'en perässä* är efter slädan, *perästä*, *perään*, *perin*.

17. *puoli* hälft, sida, parti; *isän puolesta* å fadrens vägnar.

18. *sisä* det inre; *talon sisällä* inne i gården, *vei sisälle* l. *sisään* förde in.

19. *taka* rum bakom; *myllyn takana* bakom qvarnen.

20. *tähti* (*tähden*) stjerna, märke, orsak; *sen tähden* fördenskull.

21. *vasta* det motsatta; adv. å nyo, framdeles; *on minua vastassa* är mig till möte, *minua vastaan* emot mig.

22. *väli* mellanrum; *koirain välissä* emellan hundarna, *meni ihmisten väliin* gick emellan menniskorna.

23. *ulko* rum utanför; *ulkona talosta* utom gården, transl. *ulos* (af *uloksi*) ut; komp. *ulompi*, sup. *uloin*.

24. *vu* strömfåra. framfart; *sen vuoksi* i anseende dertill.

25. *yli*, *ylä*, *ylö* rum ofvan; *ylällä* uppe, *ylös* (af *ylöksi*); *yli katon* öfver taket, *ylitse katon*; komp. *ylempi*, sup. *ylin*.

26. *ympäri* omkring; *talon ympäri* l. *ympäri taloa* omkring gården, *pellon ympärillä on aita* omkring åkern är gårdesgård.

Man finner häraf att de flesta postpositioner sättas med genitivus.

Adverbier.

126. Adverbia i finskan äro antingen anhangspartiklar, som icke bilda egna ord utan efterhängas andra, eller sjelfständiga adverbia, hvilka stå såsom egna ord. Anhangspartiklarna äro *-ko*, *-kö* monne, *-ka*, *-kä* med olika betydelse, *-ki*, *-kin* tillochmed, *-han*, *-hän*, *-pa*, *-pä* ju *-kaan*, *-kään* heller, engång, och sammansatte *-pahan*, *-pähän* ju dock; t. ex. *sinäkö* monne du, *tuletko* kommer du? *mikä*, *kuka*, *sinäki* l. *sinäkin* äfven du, *tulethan*, *menethän* du kommer, går ju, *tuletpa*, *menetpä* du kommer, går dock, *tuletpahan*, *menetpähän* du kommer, går ju dock, *et sinäkään tule*, *ei poikakaan tullut* icke engång du kommer, icke engång gossen kom.

127. De sjelfständiga adverbierna åter äro antingen egna ord, som icke mera visa någon nominal likhet (icke hafva kasus) eller också äro de kasus af nomina och pronomina; de äro föröfrigt stamord eller härledda:

a) Rena adverbia äro bland andra följande: *jo* redan, *nyt* nu, *heti* straxt, *sikisoki* blindtvis, *mar*, *marian* visst, *iki*, *perki*, *ratki* aldeles, *aina*, *ai-*

nian alltid, *eilän* i går, *tänään* (*tänäpäpä*, *tänän päpäpä*) i dag, *asti*, *saukka*, *hamu*, *hamasta*, *hamaan* ända till, *poikki* af, *utaf*, *paitsi*, undantagandes, *paki* just, *vielä* ännu, *äskén* nyss.

b) Kasus af nomina, begagnade såsom adverbial, äro förnämligast följande:

Nom. *kyllä* nog.

Inf. *salaa* hemligen, *totta* sannerligen, af *sala*, *tosi*.

Illat. *varmaan* säkert, *tarkkaan* noga, af *varma*, *tarkka*.

Ablat. *koolta*, *kosolta* rundeligen, af *koko* helhet.

Prolat. *samate*, *samaten* sammaledes, *enimmiten* merendels m. fl. af *sama*, *enä*.

Transl. *kauaksi*, *kauas* långt, *kylläksi* nog, af *kauka*, *kyllä*.

Essiv. *kotona* hemma, *kaukana* borta, af *koto*.

Instr. *aivan*, *liian*, *varsin* alltför, *tosin* i sanning, *kauan* länge, *kerran* engång, *kyllin* nog, *ensin* först, af *aiva* idel, *liika* öfverflödigt, *varsi* skift, handtag, *tosi*, *kauka*, *kerta*, *kyllä*, samt dessutom instr. af nästan alla adjektiva i alla grader; så som: *kovin*, *kovemmin*, *kovimmin* hårdt, hårdare, hårdast.

Af verba begagnas instr. af subst. III såsom adverbium; t. ex. *nimittäin* nemligen, af *nimittää* benämna; äfvenså: *yksittäin*, *kaksittäin*, *tuhan-sittäin* en, två, tusen i sender, *kannuttain*, *kapottain* en kanna, kappe i sender, af *yksittää*, *kaksittaa*, *kannuttaa*, *kapottaa* dela i delar af en, två, en kappe, kanna o. s. v.

Af pronomina kunna de flesta kasus öfversättas såsom andra språks adverbial: t. ex. *kuhun* hvart, *kusta*, *mistä* hvarifrån.

128. Deriverade adverbia bildas:

a) af nomina och modi adjektivi af alla grader genom tillägg af ändelsen *-sti* till stammen; såsom: af *tarkka*, *tarkempi*, *tarkin*, *tarkasti* noga, *tarkemmasti* nogare, *tarkimmasti* nogast, af *taitara*, *taitavasti* skickligt, *taitavammasti* skickligare, *taitavimmasti* skickligast, af *oppinut* lärd, *oppineesti* lärdt, *oppineemmasti* lärdare, *oppineimmasti* lärdest.

b) af räkneord genom tillägg äfvenledes af ändelsen *-sti* till stammen; såsom: *kahdesti*, *kolmesti* l. *kolmasti*, *viidesti* två, tre, fem gånger, *kahdennesti*, *kolmannesti* för andra, tredje gången o. s. v.

c) af pronomina genom tillägg af ändelsen *-nne* om ort, samt *-lloin*, *-llöin* om tid; såsom: af *mi*, *ku*, *se*, *tä*, *minne*, *kunne* hvart, *sinne* dit, *tänne* hit, af *joku*, *jonnekuune*; *milloin*, *kulloin* när, *silloin* då, *tällöin* nu då, *jolloinkulloin* någon gång.

Konjunktioner.

129. Konjunktionerna äro få i finskan; till fyllnad af deras antal tjena kasus, isynnerhet instruktivus af pronomina, hvilka oftast kunna öfversättas som andra språks konjunktioner; *kun*, *kuin* när, då, *niin* så, *näin* så här, *noin* så der.

De egenteliga konjunktionerna i finskan äro: *ja* och, *ehkä* ehuru, måhända, *eli*, *elikkä*, *taikka* eller, *vai* då? *vaikka* fastän, *koska* då, emedan, när, *sekä* äfvensom, *ynä* jemte, *sekä* *että* både och. *jotta*, *että* på det att, *jos*, *joska* om, *jakka* så snart som. *mutta*, *vaan*, men,

likväl, *tokko, toki, ainakin* likväl, *taki, takia, tautta, siis* alltså, *sillä* ty.

Interjektioner.

130. Betecknande:

Glädje: *aha, hei;*

Löje: *haha, hihi, hoho;*

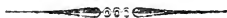
Sorg: *ai, aiai, voi, voiroi, oi, oioi;*

Afsky: *ui, uiui, ääh, hyi, hyihyi;*

Hämd: *ähä, kutti, piti, pitipiti;*

Förundran: *noh, nonoh, no;*

Uppmärksamhet: *ha, hei, hai, kah.*

Innehåll.

BOKSTÄFVERNA	sid.	5—15.
Bokstäfvernas uttal	»	5.
Bokstäfvernas Indelning	»	6.
Bokstäfvernas egenheter och förändringar	»	8.
Vokalharmonin	»	8.
Dubbla vokaler	»	9.
Enkla vokaler	»	10.
Sammandragning	»	11.
Konsonanterna	»	12.
Konsonantförmildring	»	14.
STAFVELSERNA	»	15—16.
Quantitet, Accent	»	15.
ORDEN	»	16—82.
Nomen	»	16.
Deklination	»	16.
Bruket af kasus	»	24.
Komparation	»	29.
Härledda nomina	»	31.
Räkneord	»	34.
Pronomen	»	37.
Suffixerna	»	42.
Verbum	»	44.
Allmänna konjugation	»	49.
Reflexiva konjugation	»	61.
Negativa konjugation	»	63.

<i>Bruket af nominalmodi</i>	sid. 67.
<i>Härledda verba</i>	» 73.
<i>Sammansatta ord</i>	» 75.
Partiklar	» 76.
<i>Postpositioner</i>	» 76.
<i>Adverbier</i>	» 79.
<i>Konjunktioner</i>	» 81.
<i>Interjektioner</i>	» 82.

